

Evaluatie NAK

Eindrapport

KWINK
GROEP

Evaluatie NAK

Eindrapport

Den Haag, 15 / 05 / 2017

Auteur: Ir. Bill van Mil
Pauline Modderman, MSc.
Ir. Maarten Noordink
Freek Kuipéri, MSc.

Status: Definitief

Samenvatting

Inleiding

De plantaardige keuringsdiensten de BKD, het KCB, de NAK en Naktuinbouw vallen sinds 1 januari 2010 onder de Kaderwet zelfstandige bestuursorganen en hun functioneren dient periodiek te worden geëvalueerd op doelmatigheid en doeltreffendheid. Het ministerie van Economische Zaken (EZ) is als verantwoordelijk ministerie opdrachtgever van deze evaluaties. De centrale onderzoeksvraag van de vier evaluaties is of het functioneren van de plantaardige keuringsdiensten doeltreffend en doelmatig is geweest tijdens de evaluatieperiode 2010 – 2016. KWINK groep heeft de vier keuringsdiensten separaat geëvalueerd. Dit rapport bevat de uitkomsten van de evaluatie van de NAK, de Nederlandse Algemene Keuringsdienst voor zaaizaad en pootgoed van landbouwgewassen.

De bevindingen van dit onderzoek zijn gebaseerd op de uitkomsten van een documentstudie en percepties uit interviews met de NAK, sector- en brancheorganisaties, het ministerie van EZ en de NVWA. Daarnaast is gebruik gemaakt van de respons op een zelfevaluatie ingevuld door de NAK.

Doeltreffendheid

Wij vinden het aannemelijk dat de NAK zijn wettelijke taken doeltreffend uitvoert.

- De NAK voert jaarlijks honderdduizenden keuringen uit op pootgoed en tienduizenden op graszaad, granen en overige gewassen (veldcontroles en monsteronderzoeken) en op grond daarvan wordt een deel afgekeurd en een deel verlaagd. Van bijvoorbeeld het pootgoed dat in 2016 middels veldkeuringen is gekeurd geldt dat in 2,7% van de gevallen afkeuring heeft plaatsgevonden en in 16% van de gevallen verlaging. In de nacontrole op pootgoed heeft daarnaast in 7,8% van de gevallen verlaging plaatsgevonden. Voor prebasis- en basiszaad geldt dat in 2016 in 2% van de gevallen afkeuring en in 10,6% van de gevallen verlaging heeft plaatsgevonden. Daarmee heeft de NAK dus vele malen voorkomen dat producten de markt betreden die niet voldoen aan de (wettelijke) eisen en in die zin is de NAK doeltreffend.
- Het komt in verhouding tot het grote aantal keuringen relatief weinig voor dat een partij of perceel onterecht wordt afgekeurd. Dat blijkt uit het aantal en de uitkomsten van herinspecties die worden uitgevoerd. Hetzelfde geldt voor het aantal onterechte goedkeuringen, waarbij een partij die niet aan de handeisen voldoet toch op de markt is gekomen. Ook dat aantal is relatief laag in verhouding tot het grote aantal keuringen. Dat blijkt uit een analyse van het aantal en de uitkomsten van expertises en een analyse van klachten, bezwaren en beroepen van eindgebruikers.
- De NAK functioneert zorgvuldig, integer en transparant en voert de wettelijke taken effectgericht uit. We zijn in het onderzoek niet gestuit op misstanden of zorgwekkende signalen ten aanzien van voorgenoemde criteria. We hebben in het onderzoek geen indicaties gevonden dat de verschillende taken en werkzaamheden die de NAK uitvoert elkaar 'bijten'. De NAK heeft verschillende voorzieningen getroffen om een goede taakuitvoering te borgen. Daarnaast is de NAK effectief door ook te keuren op in de sector afgesproken normen, die boven de EU-normen liggen. De NAK draagt daarmee bij aan de hoge kwaliteit en het positieve imago van het Nederlandse pootgoed en landbouwzaaizaad.
- De onafhankelijkheid van de NAK, met een organisatiestructuur waarin de sector vertegenwoordigd is in het bestuur, wordt geborgd door een strikte scheiding van de bestuurlijke verantwoordelijkheid en de operationele verantwoordelijkheid. Het bestuur kan daardoor geen invloed uitoefenen op individuele

keuringen. Er zijn in dit onderzoek geen signalen naar voren gekomen die erop duiden dat deze scheiding in de praktijk niet goed heeft gefunctioneerd.

Uit de evaluatie volgen ten aanzien van doeltreffendheid ook een aantal uitdagingen en kansen.

- Met betrekking tot de doorontwikkeling van risicogebaseerd toezicht wijzen we erop dat de NAK mogelijk ook kan leren van de wijze waarop andere toezichthouders (in Nederland) risicogericht toezicht toepassen en hebben geïmplementeerd. Op dat punt is namelijk veel in beweging bij veel toezichthouders.
- Het is een goede ontwikkeling dat er in de toekomst gewerkt gaat worden met clusters van keurmeesters die tezamen toezien op een cluster bedrijven in een bepaalde regio. Tegelijkertijd constateren we - gegeven de relatief langdurige koppeling die er soms is tussen keurmeester en te keuren bedrijf - dat het rouleren van keurmeesters een punt is waar de NAK aandacht zal moeten blijven besteden. Hetzelfde geldt voor het blijven borgen van de uniformiteit van keuringen.
- We constateren dat de NAK de komende jaren uitdagingen heeft en ziet op verschillende vlakken (risicogebaseerd toezicht, data-analyse, DNA-onderzoek, digitalisering van werkprocessen et cetera). Daarbij is het van belang dat kennis aanwezig is en blijft om deze uitdagingen het hoofd te kunnen bieden. Deze kennis kan op verschillende niveaus binnen de organisatie worden geborgd: in de uitvoering, op managementniveau (staf) en op bestuursniveau. We geven de NAK ter overweging mee om een bewuste afweging te maken over de wenselijkheid van specifieke kennis in het bestuur in aanvulling op de praktijkkennis die reeds sterk aanwezig is.
- De onafhankelijkheid op bestuursniveau is geborgd en is in deze evaluatieperiode niet in het geding geweest. Wel is het voorgekomen dat vragen worden gesteld over de vertegenwoordiging van de sector in het bestuur. Mede in dat licht blijft het belangrijk om alert te blijven op de (gepercipieerde) onafhankelijkheid van de NAK op bestuursniveau.

Doelmatigheid

We vinden het aannemelijk dat de NAK zijn wettelijke taken doelmatig uitvoert.

- Op het gebied van doelmatigheid is de afgelopen periode duidelijke winst behaald. De NAK heeft innovaties doorgevoerd waarmee besparingen zijn gerealiseerd, waarvan de overstap naar de PCR-methode voor de virustoets en het in gebruik nemen van een nieuwe AM-spoelmachine voorbeelden zijn. Daarnaast heeft digitalisering van werkprocessen bijgedragen aan lagere kosten. Bij de pootgoedkeuringen zijn de tarieven in de jaren 2013 – 2016 niet verhoogd en een aantal deeltarieven is bovendien verlaagd. De sector is in het algemeen van mening dat de NAK de tarieven laag weet te houden (ter vergelijking worden de tarieven van de NVWA genoemd) en tevreden over de kosten van het toezicht in relatie tot wat het toezicht hen oplevert. Het ministerie van EZ volgt de tariefontwikkeling kritisch en in de evaluatieperiode hebben op dit punt geen (grote) discussies hierover plaatsgevonden.
- Het combineren van kwaliteitsinspecties en fytosanitaire inspecties heeft duidelijke synergievoordelen: de NAK kan het toezicht efficiënter uitvoeren en het bedrijfsleven wordt geconfronteerd met lagere toezichtslasten.
- De NAK werkt continu aan procesoptimalisatie en heeft verschillende voorzieningen getroffen om doelmatig te werken. Voorbeelden daarvan zijn het werken met een flexibele schil van arbeidskrachten om seizoenschommelingen op te vangen, het equiperen van keurmeesters met tablets en het

introduceren van de combitest (meerdere onderzoeken uitvoeren met één monster). Daarnaast heeft de NAK op verschillende vlakken contact of wordt op onderdelen samengewerkt met diverse (kennis) partners, waaronder de andere keuringsdiensten.

Uit de evaluatie volgen ten aanzien van de doelmatigheid van het functioneren van de NAK ook een aantal uitdagingen en kansen.

- Op het gebied van digitalisering zijn de afgelopen jaren al diverse verbeteringen gerealiseerd, maar tegelijkertijd is digitalisering een onderwerp waarop ook de komende jaren naar onze verwachting met de reeds ingezette koers nog veel winst te realiseren zal zijn. Ook de NAK zelf noemt de reeds ingezette planmatige vernieuwing van de IT als een belangrijk onderdeel van de strategie.
- Combitesten, de PCR-apparatuur en de AM-spoelmachine zijn voorbeelden van nieuwe technieken die de NAK de afgelopen jaren heeft ingezet en die hebben bijgedragen aan doelmatigheid. Technologische ontwikkelingen zullen zich ook de komende jaren blijven voordoen en het is de uitdaging voor de NAK, alsmede voor andere keuringsdiensten, om daar tijdig gebruik van te maken om daarmee de kosten-batenverhouding van keuringen steeds verder te verbeteren.
- Parallel aan de evaluatie van de NAK zijn ook de drie andere plantaardige keuringsdiensten geëvalueerd (de BKD, het KCB en Naktuinbouw). We constateren dat de keuringsdiensten uitdagingen te wachten staan die in veel gevallen soortgelijk zijn. Om die reden zal het delen van kennis en ervaringen tussen de keuringsdiensten in de toekomst onverminderd van belang zijn.

Inhoud

Samenvatting	3
1. Inleiding	7
1.1. Achtergrond	7
1.2. Onderzoeksvragen	7
1.3. Evaluatiekader	8
1.4. Aanpak	9
1.5. Leeswijzer	10
2. De NAK	11
2.1. Organisatie	11
2.2. Taken	12
2.3. Activiteiten en faciliteiten	12
3. Resultaten en effecten	14
4. Toetsingscriteria	17
4.1. Zorgvuldig en integer	17
4.2. Onafhankelijk	20
4.3. Transparant	23
4.4. Effectgericht	24
4.5. Efficiënt georganiseerd	25
5. Conclusies en aanbevelingen	30
5.1. Doeltreffendheid	30
5.1.1. Conclusies doeltreffendheid	30
5.1.2. Aanbevelingen doeltreffendheid	32
5.2. Doelmatigheid	33
5.2.1. Conclusie doelmatigheid	33
5.2.2. Aanbevelingen doelmatigheid	33
5.3. Reflectie op het onderzoek	34
Bijlage I: Feitenoverzicht	35
Bijlage II: Overzicht gesprekspartners	41
Bijlage III: Documenten	42

1. Inleiding

In dit hoofdstuk beschrijven we eerst de achtergrond van het onderzoek. Vervolgens lichten we de onderzoeksvragen toe en beschrijven we het evaluatiekader en de onderzoeksaanpak. We sluiten het hoofdstuk af met een leeswijzer.

1.1. Achtergrond

Plantaardige keuringsdiensten

In de plantaardige sector in Nederland zijn vier keuringsdiensten actief die zijn belast met publieke taken. De vier plantaardige keuringsdiensten zijn de Bloembollen keuringsdienst (BKD), het Kwaliteits-Controle-Bureau (KCB), de Nederlandse Algemene Keuringsdienst voor zaaizaad en pootgoed van landbouwgewassen (NAK) en de Nederlandse Algemene Kwaliteitsdienst Tuinbouw (Naktuinbouw).

De vier keuringsdiensten hebben de volgende taken/werkzaamheden:

- Wettelijke taken op het gebied van kwaliteit, waaraan ze hun status van zelfstandig bestuursorgaan (hierna zbo);
- Taken op het gebied van plantgezondheid in mandaat van de minister en onder toezicht van de Nederlandse Voedsel en Warenautoriteit (hierna de NVWA);
- Werkzaamheden waarbij medewerkers optreden als onbezoldigd ambtenaar van de NVWA;
- Werkzaamheden onmiddellijk voortvloeiend uit de wettelijke taak (artikel 37 Kaderwet zbo).

Evaluatie plantaardige keuringsdiensten

De BKD, het KCB, de NAK en Naktuinbouw vallen sinds 1 januari 2010 onder de Kaderwet zelfstandige bestuursorganen en hun functioneren dient periodiek te worden geëvalueerd op de doelmatigheid en doeltreffendheid van het functioneren.¹ Het ministerie van EZ is als verantwoordelijk ministerie opdrachtgever van deze evaluaties.

Omdat de vier keuringsdiensten aparte, niet onderling geclusterde organisaties zijn heeft KWINK groep vier separate evaluaties uitgevoerd en gerapporteerd in vier separate rapporten. Daar waar sprake is van samenhang tussen de plantaardige keuringsdiensten, bijvoorbeeld omdat sprake is van samenwerking op bepaalde terreinen, is dat in alle vier de rapportages opgenomen.

Evaluatie van de NAK

Dit document betreft de evaluatie van de NAK. In hoofdstuk 2 zijn de NAK en de taken en werkzaamheden van de NAK beschreven.

1.2. Onderzoeksvragen

De centrale onderzoeksvraag van de vier evaluaties is of het functioneren van de betreffende plantaardige keuringsdienst doeltreffend en doelmatig is geweest tijdens de evaluatieperiode 2010 - 2016. Het onderzoek

---

¹ Artikel 39, eerste lid van de Kaderwet zelfstandige bestuursorganen, zie: <http://wetten.overheid.nl/BWBR0020495/2015-01-01#Hoofdstuk5>.

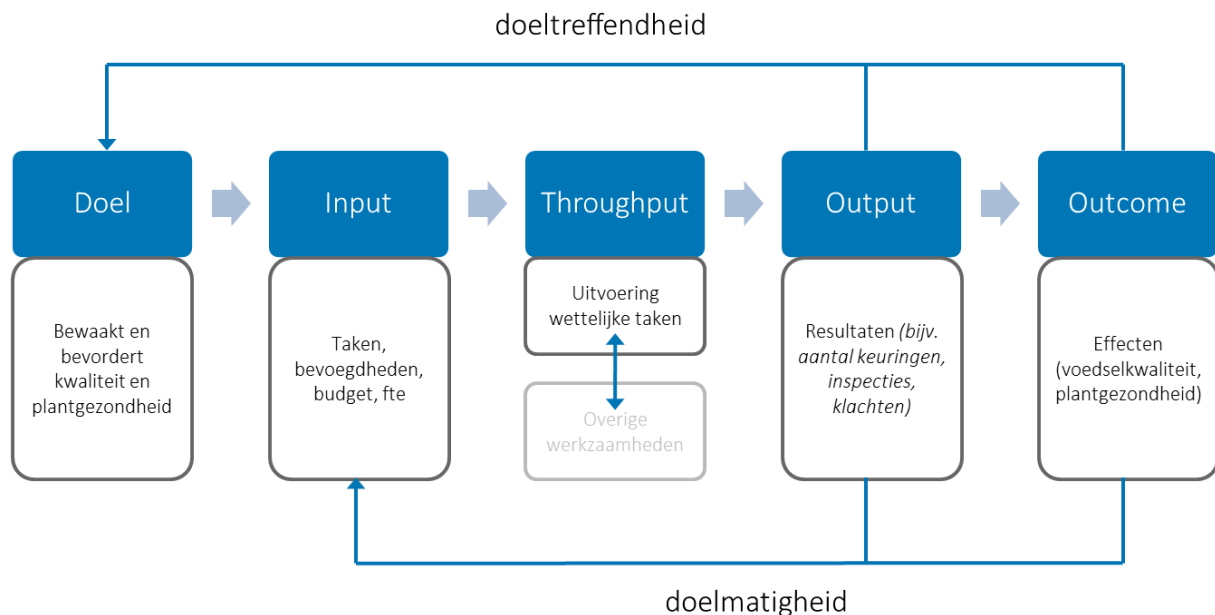
spitst zich toe op de doelmatige en doeltreffende uitvoering van de *wettelijke* taken op basis waarvan de keuringsdiensten zbo zijn.

Tevens zijn in de evaluatie de volgende deelvragen behandeld, die samenhangen met de centrale onderzoeksvraag:

- Wat zijn de *checks and balances* op het functioneren van de keuringsdienst in de praktijk?
- Heeft het feit dat de keuringsdienst naast zijn wettelijke taken ook taken uitvoert die daaraan nauw verwant zijn invloed op de taakuitoefening van de wettelijke taken en zo ja welke invloed?
- Op welke wijze komen de producten tot stand en hoe wordt daarbij zorgvuldigheid en integriteit geborgd?

1.3. Evaluatiekader

Voor de beantwoording van de centrale onderzoeksvraag is gebruikt gemaakt van het hierna opgenomen evaluatiekader (figuur 1).

Figuur 1. Evaluatiekader voor de evaluatie van de vier plantaardige keuringsdiensten.

Bij het eerste onderdeel *doel* in het evaluatiemodel gaat het om de doelen die de plantaardige keuringsdienst wil realiseren of waaraan de keuringsdienst een bijdrage wil leveren.

Input is vervolgens hetgeen dat is meegegeven aan de plantaardige keuringsdienst. Te denken valt aan de taken en bevoegdheden van de plantaardige keuringsdienst. Ook het beschikbare budget en het aantal fte vallen hier onder. Ze vormen min of meer de uitgangspunten voor het functioneren van de plantaardige keuringsdienst.

Het onderdeel *throughput* heeft betrekking op de wijze waarop de plantaardige keuringsdienst zelf invulling geeft aan zijn (wettelijke) taken en hoe de keuringsdienst het budget inzet (en beheerst) om zoveel mogelijk resultaat te boeken op elk van die (wettelijke) taken. Bij de analyse van *throughput* zijn de volgende criteria gehanteerd:

- *Zorgvuldig en integer.* De mate waarin *checks and balances* zijn getroffen om een zorgvuldige en integere uitvoering van taken te waarborgen.
- *Onafhankelijk.* De mate waarin de plantaardige keuringsdienst onafhankelijk opereert ten opzichte van beleidsmakers en (de schijn van) partijdigheid vermijdt ten aanzien van partijen in de sector.
- *Transparant.* De mate waarin de plantaardige keuringsdienst inzicht geeft in zijn activiteiten, werkwijze en resultaten aan de samenleving, de politiek en de sector(en).
- *Effectgericht.* De mate waarin de werkwijze erop is ingericht dat de belangrijkste problemen in de sector(en) tijdig worden gesignaleerd en voorkomen of opgelost.
- *Efficiënt georganiseerd.* De mate waarin de organisatie en de inrichting van de werkwijze een efficiënte uitvoering van taken bevordert.

Bij *output* gaat het om de directe resultaten van de activiteiten van de plantaardige keuringsdienst, gedeeltelijk uit te drukken in kengetallen. Bijvoorbeeld het aantal uitgevoerde keuringen, het aantal afkeuringen (naar aanleiding van een keuring), het aantal ontvangen klachten en de aard van die klachten.

Outcome betreft de effecten in de maatschappij. Het gaat om de vraag of de doelen van de plantaardige keuringsdienst zijn bereikt: in welke mate is het bijvoorbeeld gelukt om de kwaliteit van producten en processen in de sector(en) te bevorderen?

We analyseren en beoordelen de doeltreffendheid en doelmatigheid van het functioneren van de vier plantaardige keuringsdiensten door de verschillende onderdelen van het analysekader aan elkaar te relateren. Hierbij past de kanttekening dat een objectieve meetlat om verschillende redenen ontbreekt. Ten eerste is de taak van de keuringsdiensten – het bewaken en bevorderen van kwaliteit en plantgezondheid – niet vertaald in concrete, meetbare doelen waaraan de doeltreffendheid van het functioneren van de plantaardige keuringsdiensten kan worden afgemeten. Bovendien spelen ook afgeleide doelen een rol, zoals markttoegang en de marktpositie van het Nederlands product, waarbij niet is geëxpliciteerd hoe die zich verhouden tot de primaire doelen van de keuringsdiensten. Ten tweede is sprake van een causaliteits- en attributieprobleem, omdat niet in alle gevallen is vast te stellen of en in welke mate een bepaald resultaat of effect is toe te schrijven aan de keuringsdienst. Ook andere factoren zijn van invloed op het kwaliteitsniveau van land- en tuinbouwproducten. Ten derde is er geen nulmeting beschikbaar waarmee het huidige functioneren van de plantaardige keuringsdienst vergeleken kan worden.

Het voorgenoemde heeft als consequentie, dat wij in deze evaluatie bij de oordeelsvorming vooral vaststellen of het - op basis van kwantitatieve en kwalitatieve indicaties en contra-indicaties voor doelbereik en op basis van de gevonden feiten en opvattingen in gesprekken - *aannemelijk* is dat de plantaardige keuringsdiensten doeltreffend en doelmatig functioneren.

1.4. Aanpak

Het onderzoek heeft plaatsgevonden in de periode december 2016 tot en met april 2017. In het onderzoek is gebruik gemaakt van een gefaseerde aanpak.

Documentanalyse. Beschikbare informatie over de plantaardige keuringsdiensten is geanalyseerd om een feitelijk beeld te krijgen van de werkzaamheden van de plantaardige keuringsdiensten. Bijlage III bevat een overzicht van de documenten die voor de evaluatie van de NAK zijn geraadpleegd. Het gaat bijvoorbeeld om jaarverslagen, rapportages inzake de accreditaties door de Raad voor Accreditatie en audits door de NVWA en wet- en regelgeving.

Informatieverzoek en zelfevaluatie. Op basis van de documentenanalyse zijn vervolgvragen geformuleerd, die in een aanvullend informatieverzoek zijn uitgezet bij de plantaardige keuringsdiensten. Het informatieverzoek is aangevuld met een aantal kwalitatieve vragen om een eerste beeld te krijgen van het oordeel van de plantaardige keuringsdiensten zelf over hun werkwijze en de resultaten.

Verdiepende interviews. Vervolgens zijn verdiepende interviews gehouden met de plantaardige keuringsdiensten, sector- en brancheorganisaties, het ministerie van EZ en de NVWA. Zie voor een lijst met gesprekspartners bijlage II.

Toetsing conceptbevindingen. Op basis van de verzamelde informatie zijn conceptbevindingen opgesteld. Deze zijn getoetst bij de plantaardige keuringsdiensten en het ministerie van EZ.

Rapportage. Voor elke keuringsdienst zijn de conceptbevindingen uitgewerkt in een separaat rapport.

1.5. Leeswijzer

In het hoofdstuk hierna gaan we eerst in op de specifieke taken en werkzaamheden van de NAK. In hoofdstuk 3 beschrijven we de resultaten en effecten die de NAK bereikt met de werkzaamheden. In hoofdstuk 4 beschrijven we het functioneren van de plantaardige keuringsdienst aan de hand van vijf toetsingscriteria: zorgvuldig en integer, onafhankelijk, transparant, effectgericht en efficiënt georganiseerd. Bij elk toetsingscriterium komen de relevante feiten en percepties aan de orde die betrekking hebben op dat toetsingscriterium. In hoofdstuk 5 volgen de conclusies en aanbevelingen, waarbij eerst wordt ingegaan op doeltreffendheid en vervolgens op doelmatigheid.

De bijlagen bevatten een feitenoverzicht met belangrijke kengetallen (bijlage I), een overzicht van de gesprekspartners (bijlage II) en een overzicht van de bestudeerde documenten (bijlage III).

2. De NAK

Dit hoofdstuk bevat een beschrijving van de NAK en de taken en werkzaamheden van de NAK.

2.1. Organisatie

De NAK is de Nederlandse Algemene Keuringsdienst voor zaaizaad en pootgoed van landbouwgewassen. De NAK keurt aardappelen, granen, peulvruchten, fijne landbouwzaden, bieten, grassen, klavers en voedergewassen.²

Met het verrichten van de werkzaamheden stelt de NAK zich ten doel 'het verrichten van specifieke taken van openbaar belang, waaronder de wettelijke taken en de taken op basis van een ministerieel mandaat met betrekking tot controle- en inspectiewerkzaamheden op planten en plantaardige producten'. Onder deze werkzaamheden wordt in het bijzonder begrepen:³

- a. het toezicht op de naleving van de bij of krachtens de Zaaizaad- en plantgoedwet 2005 en Plantenziektenwet gestelde voorschriften en de uitvoering van fyto-sanitaire inspecties en het waarmerken van fyto-sanitaire en kwaliteitscertificaten;
- b. door middel van keuringen te bevorderen dat betrouwbaar teeltmateriaal in het verkeer gebracht en verder verhandeld wordt;
- c. de bevordering van de voortbrenging en het gebruik van betrouwbaar materiaal, alsmede van de verbetering van teeltmateriaal;
- d. de uitvoering van de bij of krachtens wettelijke regelingen vastgestelde voorschriften, voor zover deze aan haar worden opgedragen.

De NAK is een zbo dat valt onder de verantwoordelijkheid van het ministerie van EZ en staat onder het uitvoeringstoezicht van de NVWA voor haar taken op het gebied van plantgezondheid.

Op het hoofdkantoor van de NAK werken circa 78 medewerkers in directie en stafafdelingen. In de buitendienst zijn circa 90 medewerkers werkzaam en in het laboratorium zijn circa 55 medewerkers werkzaam.⁴ Daarnaast heeft de NAK ieder jaar ongeveer 150 seizoensmedewerkers in dienst voor de maanden waarin de meeste keuringen uitgevoerd worden. Zie bijlage I voor een overzicht van het aantal fte in vaste en tijdelijke dienst.

De NAK is een stichting waarvan het bestuur bestaat uit leden die worden benoemd door organisaties uit de zaaizaadsector en de pootgoedsector: Plantum, de Nederlandse Aardappel Organisatie (NAO) en de Land- en Tuinbouworganisatie Nederland (LTO-Nederland).⁵

---

² NAK. Informatiegids 2016. Pagina 5.

³ Statuten NAK, artikel 3 lid 1 en 2.

⁴ NAK jaarverslag 2015; alleen medewerkers in vaste dienst opgenomen.

⁵ Huishoudelijk Regelement NAK, artikel 2.

2.2. Taken

De NAK ontleent de status van 'voltijd-zbo' (in de zin van artikel 37 Kaderwet zbo) aan de uitvoering van de wettelijke kwaliteitstaken, waarvan de basis is vastgelegd middels het Besluit verhandeling teeltmateriaal (artikel 2 onder a) en de Zaaizaad- en plantgoedwet 2005 (artikel 19).⁶ Daarnaast heeft de NAK wettelijke taken op het gebied van plantgezondheid in mandaat van de minister van EZ⁷ en onder uitvoeringstoezicht van de NVWA.⁸ Hiernaast zijn werknemers van de verschillende keuringsdiensten, waaronder ook de NAK, aangemerkt als toezichthouder en zijn inspecteurs van de NAK voor hun werkzaamheden/taken op het gebied van exportcertificering benoemd als onbezoldigd ambtenaar van de NVWA.⁹

In het verlengde van de wettelijke taken voert de NAK keuringen uit op in de sector afgesproken normen, die boven de minimum EU-normen liggen (lees: strenger zijn dan de minimum EU-normen). De EU-richtlijnen voor landbouwgewassen bieden expliciet de mogelijkheid om voor de nationale productie deze aanvullende of strengere voorwaarden te hanteren. Zo is bijvoorbeeld voor pootgoed in klasse B de EU-norm dat bij een veldkeuring maximaal 6% virus gevonden mag worden. De NAK hanteert voor pootgoed in klasse B een strengere maximale norm, namelijk 2%.

Ten derde heeft de NAK een dochteronderneming: NAK Services. De werkzaamheden van NAK Services worden in de paragraaf hierna beschreven.

2.3. Activiteiten en faciliteiten

Hierna beschrijven we de belangrijkste werkzaamheden en activiteiten die de NAK verricht.

Toezicht op de kwaliteit van pootaardappelen en zaaizaad

De NAK ziet erop toe dat het teeltmateriaal en zaaizaad (granen, peulvruchten, fijne zaden, bieten, grassen, klavers en voedergewassen) aan de kwaliteitseisen voldoet. Hierbij maakt de NAK gebruik van veldkeuringen, monsteronderzoeken en partijkeuringen.

Fytosanitaire inspecties bij import en export

Voor import en export van pootaardappelen, consumptieaardappelen en zaaizaad dient te worden voldaan aan fytosanitaire eisen. De NVWA bepaalt welke controles nodig zijn om aan de eisen van een bepaald land te voldoen.

De exportinspecties voor landen buiten de EU (zogenaamde 'derde landen') worden in principe door de NAK meegenomen bij de normale partijkeuring (combikeuring). Importinspecties hebben alleen betrekking op consumptieaardappelen en zaaizaad (import van pootaardappelen van buiten de EU is niet toegestaan). Importinspecties vinden plaats in de haven van ontvangst of op een door de NVWA erkende importlocatie. Een importinspectie loopt altijd via het KCB. Als de inspectielocatie een NAK-locatie is, zorgt het KCB ervoor dat de aanvraag bij de NAK terecht komt.

⁶ Brief minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit aan de NAK, Kaderwet zelfstandige bestuursorganen, 12 maart 2010 en Brief minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit aan de Tweede kamer, Mededeling ministerie van LNV in gevolgen artikel 42 Kaderwet ZBO, 21 januari 2008.

⁷ Mandaatbesluit uit 2013, <http://wetten.overheid.nl/BWBR0032911/2015-01-01>.

⁸ Besluit mandaat, volmacht en machtiging keuringsdiensten 2013, artikel 2.

⁹ Brief van ministerie van Economische Zaken, Landbouw en innovatie aan de Voorzitter van de Tweede Kamer, Aanpassing van fytosanitair exportstelsel, 13 juli 2012.

Surveywerkzaamheden

De NAK voert in opdracht van de NVWA surveywerkzaamheden uit waarbij pootgoedmonsters worden onderzocht op verschillende ziekten. Daarnaast voert de NAK in opdracht van het ministerie van EZ een survey uit op het voorkomen van Genetisch Gemodificeerde Organismen (GGO's) in partijen maïs die in Nederland worden geïmporteerd als zaaizaad.

Overige activiteiten en faciliteiten

Ondersteunend aan de inspectiewerkzaamheden informeert de NAK de sector over de keuringssystematiek en inhoudelijke ontwikkelingen via onder andere circulaire, nieuwsbrieven en een jaarlijkse Informatiegids waarin de belangrijkste regels voor de keuring van zaaizaad en pootgoed van landbouwgewassen zijn opgenomen. Ook organiseert de adviesraad van de NAK ieder jaar telersvergaderingen. Op de telersvergaderingen geeft de NAK telers inzicht en inspraak in de financiële en keuringstechnische ontwikkelingen van de organisatie.

Tot slot heeft de NAK een dochteronderneming, NAK Services, die werkzaamheden uitvoert die niet behoren tot de publieke taken. Zo worden via NAK Services cursussen aangeboden op het gebied van aardappelen en zaaizaden. Voorbeelden zijn de cursus 'aardappelselectie' en de cursus 'kiemkracht- en gezondheidsonderzoek'. Ook is het mogelijk om een cursus op maat te laten samenstellen. Daarnaast kunnen via NAK Services laboratoriumtesten uitgevoerd worden, bijvoorbeeld een test van aardappelen op virussen of een test van granen en grassen op kiemkracht. Het gaat hierbij niet om de wettelijk verplichte testen (en daarom behoort de uitvoering ervan niet tot de publieke taken).

Vóór 2014 had de NAK de dochteronderneming Ordeon (werkend onder de merknamen NAK Agro en ISACert). In 2014 heeft de NAK een meerderheidsbelang in Ordeon overgedragen aan Vinçotte, een grote Belgische certificeringsinstelling. Het eigendom van ISACert BV (een dochteronderneming van Ordeon) is volledig overgegaan naar Vinçotte.¹⁰ Het resterende belang in Ordeon is in 2016 ook volledig overgegaan naar Vinçotte.

---

¹⁰ Jaarverslag 2014.

3. Resultaten en effecten

In dit hoofdstuk beschrijven we de belangrijkste resultaten van de activiteiten van de NAK.

Feiten

Inspecties en afkeuringen

De omstandigheden zijn in Nederland zeer gunstig voor de teelt van pootaardappelen. Meer dan 1.600 pootgoedtelers produceren jaarlijks ruim 1.050.000 ton pootgoed,¹¹ waarvan ongeveer 70% wordt geëxporteerd. De telers zijn verantwoordelijk voor de kwaliteit van het pootgoed. De NAK ziet erop toe dat het teeltmateriaal aan de gestelde eisen van gezondheid, raszuiverheid en kwaliteit voldoet. In totaal gaat het om honderdduizenden inspecties per jaar.

Daarnaast mag binnen de EU alleen goedgekeurd en gecertificeerd zaaizaad in het verkeer worden gebracht. Voor goedkeuring moet het zaad voldoen aan de gestelde eisen. De NAK voert jaarlijks tienduizenden keuringen uit op graszaad, granen en overige gewassen.

Een volledig overzicht van aantallen inspecties en afkeuringen in de evaluatieperiode (2010-2016) is opgenomen in bijlage I. Hierna volgt hiervan een korte samenvatting.

Pootgoed

Voortkweekingsmateriaal van pootaardappelen, bloembollen, vaste planten en boomkwekerijgewassen mag alleen geteeld worden op grond die vrij is van Aardappelmoehheid (AM). Aardappelmoehheid (AM) is een quarantaineziekte waarvoor regels gelden die gebaseerd zijn op Europese richtlijnen. Percelen moeten daarom voor het telen van pootaardappelen, boomkwekerijgewassen of bloembollen door de NAK gekeurd worden op AM. De keurmeesters van Naktuinbouw en de BKD zijn eveneens bevoegd om grondmonsters te nemen en naar het laboratorium van de NAK te sturen. In het seizoen 2015-2016 heeft de NAK 136.936 monsters gekeurd op AM. Hierbij is in 832 gevallen een besmetting aangetoond. In de evaluatieperiode (2010-2016) lag het aantal besmettingsgevallen steeds rond de 0,5%.

In 2016 is 40.208 ha pootgoed aangegeven voor keuring. De NAK heeft hierop in 2016 in totaal 90.542 veldkeuringen uitgevoerd. Van de 40.208 ha is 2,7% afgekeurd (1.074 ha) en 16% (6.543 ha) verlaagd (in een lagere klasse geplaatst). Het aantal veldkeuringen is in de evaluatieperiode redelijk stabiel gebleven. De percentages afkeuringen en verlagingen schommelen in de evaluatieperiode, maar er is geen duidelijke trend te zien.

In 2016 is van de 40.208 ha aangegeven pootgoed 33.591 ha gekeurd in de nacontrole op virusziekten.

De lagere klassen zijn vrijgesteld van dit onderzoek (mits het loof tijdig is vernietigd). In 2016 heeft de NAK in totaal 17.801 monsters onderzocht. Dit heeft geresulteerd in 7,8% verlagingen (2.620 ha). Het aantal onderzochte monsters en het percentage afkeuringen is in de evaluatieperiode redelijk stabiel gebleven.

Naast de veldkeuring en de nacontrole wordt van alle percelen waarvan pootgoed verhandeld gaat worden een monster genomen voor bruin- en ringrotonderzoek. In het seizoen 2015-2016 zijn 23.527 monsters onderzocht op bruinrot en ringrot. Hierbij is in dat seizoen bij 4 bedrijven bruinrot gevonden en in 0 gevallen ringrot. Het

---

¹¹ Gemiddeld over de onderzoeksperiode.

aantal vondsten bruin- en ringrot verschilt per jaar. Zo zijn er in 2014 en 2015 van beide geen gevallen gevonden, terwijl er in 2011 bij 16 bedrijven een ringrotbesmetting is gevonden.

Als het pootgoed wordt klaargemaakt voor afleveren bestelt de teler NAK-certificaten. Op alle partijen die worden klaargemaakt voor aflevering voert de NAK keuringen uit door hier meerdere steekproeven uit te nemen. In 2016 heeft de NAK 96.371 opdrachten voor partijkeuringen ontvangen, voor elke opdracht zijn gemiddeld twee tot drie keuringen uitgevoerd.

Zaaizaad

In 2016 is 19.495 ha granen, landbouwzaden en grassen aangegeven voor keuring (4424 ha granen; 90 ha peulvruchten; 228 ha fijne landbouwzaden; 1819 ha vlas; 368 ha overige gewassen; 12.530 ha grassen). Hierop zijn in 2016 in totaal 3.729 veldkeuringen en 5.110 monsterkeuringen uitgevoerd.

Voor het prebasis- en basiszaad zijn de volgende percentages verlaagd en afgekeurd (verlaagd/afgekeurd).

- Granen – 14,7% / 4,2%
- Peulvruchten – 0% / 0%
- Fijne landbouwzaden – 4%/0%
- Vlas – 14,5% / 3,1%
- Overige gewassen – 6,9% / 1,8%
- Grassen – 7,6% / 0%

Bedrijfskeurmeesters mogen percelen gecertificeerd zaad van zaaizaden zelf keuren. Voorwaarde is dat de NAK de keurmeester heeft erkend voor deze veldkeuring. Bij deze erkende veldkeuring regelt het zaadbedrijf de aangifte, voert de veldwaarnemingen uit en is het verantwoordelijk voor de identificatie van het vervoer. Als controle op de erkende veldkeuring beoordeelt de NAK 5% van de percelen.

Import en export

In 2016 zijn door de NAK in totaal 18.044 exportinspecties uitgevoerd (12.578 inspecties poot aardappelen; 5.038 inspecties consumptie aardappelen; 428 inspecties zaaizaden). Hierbij is geen afkeuringspercentage bekend, aangezien indien een exportinspectie wordt afgekeurd, de partij in de regel opnieuw wordt gelezen of voor een andere bestemming gereed wordt gemaakt. Het aantal exportinspecties is in de evaluatieperiode redelijk stabiel gebleven.

Onterechte afkeuringen

Een indicatie voor de doeltreffendheid van het functioneren van de NAK betreft het aantal onterechte afkeuringen. Immers, als de keuringsdienst een partij die wel voldoet aan de handelseisen afkeurt en die partij daardoor niet op de markt komt, dan is de leverancier benadeeld en is er sprake van een onwenselijke situatie.

Het aantal herinspecties dat wordt aangevraagd door het gekeurde bedrijf na een afkeuring en de uitkomst hiervan vormt een indicatie voor hoe vaak de NAK onterecht een afkeuring doet.

In de periode 2010 – 2016 zijn er jaarlijks tussen de 33 en 78 verzoeken tot herinspectie gedaan.¹² Bij deze herinspecties blijft in ongeveer twee derde van de gevallen de oorspronkelijke keuringsbeslissing in stand. In ongeveer een derde van de gevallen was er aanleiding de keuringsbeslissing aan te passen. Dat betrof 10 tot 27 gevallen per jaar.¹³

---

¹² Zie Bijlage I voor de cijfers per jaar.

¹³ Zie Bijlage I voor de cijfers per jaar.

Onterechte goedkeuringen

Eventuele onterechte goedkeuringen kunnen ook worden aangemerkt als onwenselijk en geven eveneens een indicatie voor de doeltreffendheid van het functioneren van de NAK.

Afnemers kunnen een 'expertise' aanvragen wanneer de geleverde partij pootgoed volgens hen niet voldoet aan de NAK-norm en de afnemer hiervan een onafhankelijke vaststelling wenst. De NAK komt dan bij de afnemer langs voor een expertiseonderzoek. De uitslag van de expertise kan door de afnemer gebruikt worden voor de verdere afhandeling van de klacht in de richting van het desbetreffende handelshuis of de leverancier.

In het seizoen 2015-2016 zijn er 87 expertises uitgevoerd door de NAK. In 65 van deze gevallen heeft de NAK geconstateerd dat het kwaliteitsgebrek aan de leverancier kan worden verweten, omdat het gebrek aanwezig was op het moment van afleveren. De NAK heeft aangegeven dat in minder dan vijf van deze gevallen het geconstateerde gebrek zodanig is dat het idee ontstaat dat de NAK dit bij de keuring mogelijk niet had kunnen zijn ontgaan.

Een andere indicatie voor onterechte goedkeuringen zijn klachten van eindgebruikers. Als een afnemer al een regeling heeft getroffen met de leverancier waardoor er geen expertise door de NAK hoeft worden uitgevoerd wil de NAK hiervan toch graag een melding ontvangen. Afnemers met klachten over door de NAK gekeurd pootgoed melden dit echter niet altijd bij de NAK. De NAK heeft daarom geen volledig beeld van hoe vaak het voorkomt dat een partij mogelijk onterecht toch is goedgekeurd. De NAK spant zich wel in om vermeende klachten van eindgebruikers van pootgoed binnen te krijgen. In seizoen 2015-2016 heeft de NAK 34 klachten van eindgebruikers binnengekregen. Het is bij de onderzoekers niet bekend in hoeveel gevallen uit een analyse van deze klachten bleek dat het geconstateerde gebrek zodanig was dat de keurmeester van de NAK het gebrek had moeten zien.

Voor de export naar derde landen vormt het aantal ontvangen notificaties een indicatie. Als blijkt dat een partij in het land van bestemming niet voldoet aan de fytosanitaire eisen, dan wordt het product afgekeurd en vernietigd of teruggezonden en ontvangt Nederland (NVWA) een notificatie.

Op grond van de beschikbare gegevens¹⁴ blijkt dat er gemiddeld ongeveer 20 notificaties per jaar zijn ontvangen uit derde landen. Kantekening daarbij is dat door derde landen gemelde (quarantaine)notificaties in nagenoeg alle gevallen kwaliteitsgebreken betreffen, waarbij ook handelspolitieke belangen een rol kunnen spelen.

Percepties

Gesprekspartners zijn in algemene zin tevreden over de resultaten en effecten van de taakuitvoering door de NAK. Veel gesprekspartners geven aan dat het toezicht door de NAK bijdraagt aan het positieve imago van Nederlands pootgoed in het buitenland.

Juist de keuringen op normen die boven de minimum EU-normen liggen, worden gezien als zeer waardevol en belangrijk voor de kwaliteit van het Nederlandse pootgoed. Het keurmerk van de NAK maakt volgens gesprekspartners dat het Nederlandse pootgoed zich onderscheidt. Gesprekspartners noemen dat het 'merk' NAK internationaal zeer hoog aangeschreven staat.

---

¹⁴ Zie Bijlage I voor de cijfers per jaar.

4. Toetsingscriteria

In dit hoofdstuk behandelen we de vijf toetsingscriteria: zorgvuldig en integer, onafhankelijk, transparant, effectgericht en efficiënt georganiseerd. Bij het beschrijven van de toetsingscriteria maken we onderscheid tussen feiten en percepties.

4.1. Zorgvuldig en integer

Met zorgvuldig en integer bedoelen we de mate waarin *checks and balances* zijn getroffen om een zorgvuldige en integere uitvoering van taken te waarborgen. Het kan gaan om interne voorzieningen in de eigen organisatie om de zorgvuldige uitvoering van keuringen en andere activiteiten te bewaken, maar ook om externe voorzieningen. Denk bij dat laatste aan het toezicht van het ministerie van EZ en de NVWA, aan accountantscontroles en aan accreditaties en audits daarop.

Feiten

Externe audits Raad voor Accreditatie, NVWA en ISTA

De zorgvuldigheid en integriteit van de taakuitvoering door de NAK wordt onder meer getoetst in audits en accreditaties. De RvA heeft in de afgelopen jaren de accreditatie van de NAK op grond van de ISO 17020 en ISO 17025 onverkort verlengd. In de evaluatieperiode heeft de RvA een beperkt aantal afwijkingen geconstateerd.¹⁵ Alle afwijkingen vielen in de categorie B. Een afwijking in de categorie B is een afwijking die niet kan leiden, leidt of heeft geleid tot onjuiste of onbetrouwbare resultaten, het ten onrechte claimen van accreditatie of een concrete bedreiging voor gezondheid of veiligheid van personen of het milieu.¹⁶ De NAK heeft de afwijkingen in alle jaren opgepakt zodat de afwijkingen zijn opgeheven. Uit de audits van de ISTA volgt een soortgelijk beeld.

In het kader van uitvoeringstoezicht voert de NVWA audits uit waarin wordt getoetst of de NAK voldoet aan eisen voortvloeiend uit de Meerjarige Overeenkomst met het ministerie van EZ en de NVWA. De audits hebben betrekking op de fytosanitaire taken van de NAK en kunnen bestaan uit zowel bijwoningen in de buitendienst als audits op kantoor. Uit de documentatie die door de NAK beschikbaar is gesteld blijkt dat de NVWA in de evaluatieperiode (2010 – 2016) vrijwel alleen afwijkingen in de minder ernstige categorieën ‘niet wenselijk’ en ‘opmerking’ heeft geconstateerd. Voorts blijkt uit de documentatie dat nagenoeg alle aanbevelingen en aandachtspunten binnen afzienbare termijn zijn afgehandeld.

Accountantscontrole

Gedurende de periode 2010-2016 zijn alle jaarrekeningen van de NAK voorzien van een goedkeurende accountantsverklaring en door het ministerie van EZ goedgekeurd.

Interne voorzieningen

Ook relevant in het licht van de zorgvuldigheid van de NAK is de uniformiteit van de keuringen die door verschillende keurmeesters en de verschillende analisten worden uitgevoerd. De NAK heeft diverse waarborgen getroffen om de uniformiteit en kwaliteit van de keuringen te waarborgen. Zo krijgen de keurmeesters meerdere keren per jaar instructiebijeenkomsten in Emmeloord. Hier worden onder meer de wijzigingen in de regelgeving en de keuringsystematiek toegelicht. Ook wordt er aandacht besteed aan alle

¹⁵ Aantal afwijkingen geconstateerd door de RvA: 2010: 12; 2011: 5; 2012: 4; 2013: 2; 2014: 3; 2015: 3; 2016: 5.

¹⁶ <https://www.rva.nl/verklarende-woordenlijst>.

actuele zaken die spelen rondom de kwaliteit van pootgoed. Tevens wordt het proefveld van de NAK bezocht om een beeld te krijgen van de symptomen die bijvoorbeeld horen bij bepaalde ziekten. Als er ruimte voor is wordt er daarnaast aandacht besteed aan persoonlijke ontwikkeling (bijvoorbeeld in de vorm van een persoonlijkheidstest). Ten tweede lopen senior-keurmeesters met regelmaat een dag mee met de keurmeester. Hierbij wordt ook teruggekeken naar de keuringen die de keurmeester eerder heeft uitgevoerd, om ze een totaalbeeld van de keurmeesters te krijgen. Ten derde organiseerde de NAK in 2014 een laboratoriumdag voor alle analisten van zaaizaadbedrijven. Dit in reactie op de verschillen in de kiemkrachtresultaten die in de jaren voor 2014 regelmatig aan het licht kwamen. Op de laboratoriumdag zijn de analisten bijgepraat over de veranderingen in de ISTA-voorschriften voor het laboratoriumonderzoek. Ook werden kiemkrachtanalyses gezamenlijk uitgevoerd en werd er kennis en ervaring uitgewisseld over de toegepaste methoden. Ten vierde heeft de NAK in 2014 een recruitmenttraject voor trainees tot keurmeester opgestart. Het traineeship duurt twee jaar, in die tijd lopen de trainees met verschillende keurmeesters mee om kennisoverdracht te realiseren.

Voorts is relevant te constateren dat NAK zich blijkt in te spannen om vermeende klachten van eindgebruikers over pootgoed binnen te krijgen. Afnemers van door de NAK gekeurd pootgoed meldden het niet altijd bij de NAK als ze klachten hebben over geleverd pootgoed. De NAK spant zich in deze klachten wel binnen te krijgen, ten einde een goed beeld te krijgen, door afnemers te stimuleren hier wel melding van te maken.¹⁷ De NAK heeft voorts in 2012 een tevredenheidsonderzoek uitgevoerd.¹⁸ Dit onderzoek is niet herhaald in de jaren erna.

Herinspecties

De NAK biedt bedrijven de mogelijkheid om een herinspectie aan te vragen als er twijfels zijn over de uitkomst van de keuring. Het aantal keren dat is verzocht om een herinspectie is beperkt in relatie tot het grote aantal keuringen dat de NAK heeft uitgevoerd in diezelfde periode. In de periode 2010 – 2016 zijn er jaarlijks tussen de 33 en 78 verzoeken tot herinspectie gedaan.¹⁹ In ongeveer een derde van de herinspecties was er aanleiding de keuringsbeslissing aan te passen. Dat betrof 10 tot 27 gevallen per jaar en gemiddeld ongeveer 18 gevallen per jaar.²⁰

Klachten over handelen en bezwaren tegen beslissingen van de NAK

Het aantal (gegronde) klachten en bezwaren dat is ingediend bij de NAK is beperkt in relatie tot het grote aantal keuringen dat de NAK heeft uitgevoerd in diezelfde periode (zie voor een overzicht bijlage I). Dit geldt zowel voor klachten over gedragingen van de NAK (op grond van artikel 9 van de Awb²¹, waarvan er in de periode 2010-2016 gemiddeld minder dan 7 per jaar zijn ingediend en waarvan er gemiddeld minder dan 3 per jaar – deels – gegrond zijn verklaard) als voor bezwaarschriften die zijn ingediend tegen beslissingen van de NAK (waarvan er in de periode 2010-2016 gemiddeld iets meer dan 7 zijn ingediend en waarvan minder dan een derde – deels – gegrond is verklaard). Voorts is in het beperkte aantal beroepszaken het oordeel telkens 'ongegrond' geweest.

Expertises²²

Ook het aantal keren dat is verzocht om een expertise is beperkt in relatie tot het grote aantal keuringen dat de

¹⁷ Op de website van de NAK staat: 'U bent niet tevreden over de geleverde partij pootgoed, maar de partij voldoet wel aan de NAK-norm. Of als u al een regeling heeft getroffen met de leverancier waardoor er geen expertise door de NAK hoeft worden uitgevoerd. In deze gevallen wil de NAK toch graag een melding hiervan ontvangen. Wij zullen uw klacht vervolgens gebruiken voor intern onderzoek naar de oorzaak, trends en voor verbetering van de partijkeuring. U krijgt geen rapport van onze bevindingen'.

¹⁸ Jaarverslag 2012, p.8.

¹⁹ Zie Bijlage I voor de cijfers per jaar.

²⁰ Zie Bijlage I voor de cijfers per jaar.

²¹ Art. 9:1 Awb: 1. Een ieder heeft het recht om over de wijze waarop een bestuursorgaan zich in een bepaalde aangelegenheid jegens hem of een ander heeft gedragen, een klacht in te dienen bij dat bestuursorgaan. 2 Een gedraging van een persoon, werkzaam onder de verantwoordelijkheid van een bestuursorgaan, wordt aangemerkt als een gedraging van dat bestuursorgaan.

²² Afnemers kunnen een 'expertise' aanvragen wanneer de geleverde partij pootgoed volgens hen niet voldoet aan de NAK-norm en de afnemer hiervan een onafhankelijke vaststelling wenst. De NAK komt dan bij de afnemer langs voor een expertiseonderzoek. De uitslag van

NAK heeft uitgevoerd in diezelfde periode. Er zijn in de afgelopen seizoenen jaarlijks tussen de 56 en 87 expertises uitgevoerd door de NAK.²³ In ongeveer 75% van de gevallen bleek de klacht gegrond in de zin dat er alsnog een kwaliteitsgebrek is geconstateerd (N.B. Daarmee is geenszins bedoeld aan te geven dat de NAK dit gebrek had kunnen of moeten zien ten tijde van de keuring, zie de toelichting hierna). In bijna 90% van de gegronde gevallen heeft de NAK geconstateerd dat het kwaliteitsgebrek aan de leverancier kan worden verweten, omdat het gebrek aanwezig was op het moment van afleveren. In de overige gevallen (ongeveer 10%) is het gebrek pas later naar voren gekomen (bijvoorbeeld in het geval van fusarium, een soort parasiterende schimmel). In de meeste gevallen is de verklaring volgens de NAK dat de keurmeester een steekproef heeft gedaan, waarbij de gebreken vanwege het gegeven dat het een steekproef betreft, niet naar voren zijn gekomen. In minder dan vijf gevallen per seizoen is het geconstateerde gebrek volgens de NAK zodanig dat het mogelijk is dat dit de NAK bij de keuring niet had kunnen zijn ontgaan.

Periodieke rapportage aan overheid en sector

De NAK rapporteert periodiek over de uitgevoerde werkzaamheden aan de overheid (ministerie van EZ en NVWA) en de sector (onder andere in het bestuur). In deze evaluatie is niet gebleken dat in deze besprekingen zorgwekkende signalen zijn geuit of misstanden zijn geconstateerd met betrekking tot de zorgvuldige en integere taakuitvoering door de NAK.

Percepties

Gesprekspartners zijn positief over de zorgvuldigheid en de integriteit van de NAK. De strakke procedures die de NAK voor keuringen hanteert worden in dit kader benoemd.

Gesprekspartners zien dat de NAK inspanningen pleegt om de uniformiteit van de keuringen te borgen. Tegelijkertijd wordt uniformiteit van de keuringen door veel gesprekspartners (inclusief de NAK zelf) gesignaleerd als een blijvende uitdaging. Keuren, en met name visueel keuren, is en blijft volgens de gesprekspartners ‘mensenwerk’ en dan zijn interpretatieverschillen tussen keurmeesters niet altijd te voorkomen. Bovendien gaat het hier om het beoordelen van een natuurlijk product met inherent daaraan een wisselende expressie van symptomen.

Enkele gesprekspartners hebben aangegeven dat kennismanagement een uitdaging is, onder meer door de leeftijdsopbouw van het werknemersbestand van de NAK (relatief veel oudere werknemers zullen met pensioen gaan en hun kennis en ervaring moet worden overgedragen). Hier staat tegenover dat (andere) gesprekspartners juist ook benoemen dat de NAK deskundig is en veel kennis heeft. Dat laatste blijkt ook uit de actieve rol die de NAK – in goed overleg met het ministerie van EZ - vervult ten aanzien van de Europese regelgeving en in OESO-verband. Zo levert de NAK bijvoorbeeld op grond van haar kennis input aan OESO-werkgroepen (*labelling, strategic plan, re-certification*) en EU-werkgroepen. De NAK ziet zichzelf als dé kennishouder in Nederland (en daarbuiten) voor zowel sector als overheid, over uitleg en toepassing van de Europese akkerbouwrichtlijnen en OECD-schema's. Het ministerie van EZ geeft aan positief te zijn over de rol die de NAK op dat punt vervult en de aanwezige kennis.

Voorts geeft de NAK aan in 2016 een analyse te hebben gemaakt, waaruit naar voren is gekomen dat er geen zogenaamde *brain drain* wordt voorzien, dat kennis goed wordt ontsloten (tegenwoordig via intranet) en dat ‘oude kennis’ niet altijd de kennis is die de medewerker anno nu nodig heeft. Dat laatste komt omdat de werkprocessen door onder meer digitalisering ook sterk aan verandering onderhevig zijn.

---

de expertise kan door de afnemer gebruikt worden voor de verdere afhandeling van de klacht in de richting van het desbetreffende handelshuis of de leverancier. Als uit de expertise blijkt dat de geleverde partij niet aan de NAK-norm voldoet, dan worden er geen kosten bij de afnemer in rekening gebracht. Voldoet de partij wel aan de NAK-norm dan zijn de kosten van deze expertise voor rekening van de aanvrager.

²³ Zie Bijlage 1 voor de cijfers per jaar.

4.2. Onafhankelijk

Met onafhankelijk bedoelen we de mate waarin de plantaardige keuringsdienst onafhankelijk opereert ten opzichte van de sector en (de schijn van) partijdigheid vermijdt.

We maken hierna onderscheid tussen het waarborgen van onafhankelijkheid op bestuurlijk niveau (governance) en onafhankelijkheid in de uitvoering (keurmeester ten opzichte bedrijf).

Feiten

Externe Audits

De NAK is geaccrediteerd op basis van ISO 17020 en ISO 17025. In de externe audits die in de evaluatieperiode zijn uitgevoerd door de Raad voor de Accreditatie en de NVWA (zie paragraaf 4.1) zijn geen tekortkomingen geconstateerd die betrekking hadden op onafhankelijkheid. Wel zijn door de NVWA bij de audit in 2012 nadere vragen gesteld over de onafhankelijkheid van de stichting NAK ten opzichte van haar private dochteronderneming (NAK Agro BV, later Ordeon BV). In 2014 heeft de NAK een meerderheidsbelang in deze private dochteronderneming Ordeon overgedragen aan Vinçotte (een grote Belgische certificeringsinstelling)²⁴ en in 2016 is het resterende belang in Ordeon volledig overgegaan naar Vinçotte.

Governance

De structuur van NAK kent een bestuur, twee vaste commissies en een adviesraad. Het bestuur van de NAK bestaat uit acht vertegenwoordigers uit de sector (benoemd door drie sectororganisaties Plantum, NAO en LTO-Nederland) en een onafhankelijke voorzitter.²⁵

De NAK heeft twee vaste commissies: één voor pootaardappelen en één voor zaaizaden. Ook de leden van de vaste commissies worden benoemd door de drie genoemde sectororganisaties. Daarnaast hebben de vaste commissies onafhankelijke voorzitters benoemd door het bestuur. De vaste commissies bereiden aanpassing van voorschriften en werkwijzen voor en nemen maatregelen op keuringstechnisch terrein voor de gewassen, waarvoor de betrokken commissie is ingesteld.

Tot slot is er een adviesraad met vertegenwoordigers uit de hele sector (afgevaardigd door Plantum, NAO, LTO, NAO, NAV en VAVI) die bestuur en vaste commissie gevraagd en ongevraagd van advies dient.

Er zijn in de statuten en procedures van de NAK verschillende voorzieningen ingebouwd om onafhankelijkheid op bestuursniveau te waarborgen. Zo moet de minister van EZ goedkeuring verlenen aan het besluit tot vaststelling van de tarieven en het keuringsreglement, de begroting, de jaarrekening en benoeming van de onafhankelijke voorzitter. Daarnaast is de bestuurlijke verantwoordelijkheid strikt gescheiden van de operationele verantwoordelijkheid met als doel dat het bestuur nooit informatie krijgt of oordeelt over individuele keuringsgevallen. Dit is geborgd in het Directiestatuut. De directeur draagt de feitelijke verantwoordelijkheid voor de besturing van de stichting.²⁶ Het Bestuur houdt toezicht op de directeur door middel van bepalingen in de statuten en in het directiestatuut.²⁷ In het Directiestatuut is vastgelegd dat goedkeuring van het Bestuur is vereist voor een aantal zakelijke rechtshandelingen van de directeur,

²⁴ Jaarverslag 2014.

²⁵ Het bestuur bestaat uit (artikel 5 lid 1 van de statuten en artikel 2 huishoudelijk reglement): een voorzitter; twee personen, die deskundig worden geacht ten aanzien van het kweken van rassen van landbouwgewassen (benoemd door Plantum en NAO); twee personen, die deskundig worden geacht ten aanzien van de vermeerdering van teeltmateriaal (benoemd door LTO-Nederland); twee personen, die deskundig worden geacht ten aanzien van de bewerking van en de handel in teeltmateriaal (benoemd door Plantum en NAO); twee personen, die deskundig worden geacht ten aanzien van het gebruik van teeltmateriaal (benoemd door LTO-Nederland).

²⁶ Het Bestuur delegeert expliciet aan de directeur de beslissingsbevoegdheid inzake het nemen van keuringsbeslissingen, die deze bevoegdheid vervolgens zelfstandig kan ondermandateren. Bevoegdheden ten aanzien van fytosanitaire taken zijn rechtstreeks door de minister aan de directeur gemandateerd.

²⁷ Zie: Directiestatuut, p.2.

bijvoorbeeld voor het aangaan van geldleningen ten laste van de stichting en de benoeming, schorsing en ontslag van het hoofd financiën.²⁸

Uitvoering

Met de beslissingen van keurmeesters zijn voor bedrijven grote belangen gemoeid. Het is daarom van belang dat de keurmeesters strikt onafhankelijk zijn en blijven van de bedrijven waar zij keuringen uitvoeren. De NAK is zich bewust van dit belang en heeft een aantal waarborgen getroffen.

Ten eerste vormt een eventuele relatie van een keurmeester met een bedrijf (bijvoorbeeld een familiale relatie of een vriendschappelijke relatie) een risico voor de onafhankelijkheid. De NAK voert daarom bij nieuwe keurmeesters een voorscreening uit waarin dergelijke relaties in kaart worden gebracht van deze nieuwe keurmeesters met de bedrijven die zij gaan keuren. Daarnaast vormen dit type relaties onderdeel van de jaarlijkse gesprekken die de NAK met de keurmeesters voert.

Ten tweede is er aandacht voor het voorkomen van *regulatory capture* in de relatie tussen keurmeester en te keuren bedrijf. Er is een ontwikkeling in gang gezet waarbij de één op één relatie tussen bedrijf en keurmeester wordt vervangen door een situatie waarin een cluster(tje) keurmeesters toeziet op een cluster van bedrijven en er meer roulatie plaatsvindt. De NAK geeft overigens aan dat dit principe niet in alle gebieden kan worden toegepast (bijvoorbeeld niet in Limburg), omdat er daar verhoudingsgewijs minder percelen en bedrijven zijn en de afstanden te groot zijn om keurmeesters als een cluster te laten functioneren en te laten rouleren.

Ten derde zijn er senior keurmeesters aangesteld die in het kader van het kwaliteitssysteem meelopen met keuringen. Dit draagt bij aan uniformiteit en onafhankelijkheid van keuringen.

Daarnaast is een belangrijke prikkel tot onafhankelijke oordeelsvorming dat in het geval een keurmeester niet tot een juist (en onafhankelijk) oordeel zou komen, dit doorgaans snel zal worden gedetecteerd. Immers, als de keurmeester bijvoorbeeld te soepel keurt (lees: onterecht goedkeurt) dan kan de afnemer een klacht indienen bij de NAK of een expertise aanvragen. Als de keurmeester bijvoorbeeld te streng keurt bij een teler, dan zal de teler dit naar alle waarschijnlijkheid kenbaar maken aan de keurmeester of aan de NAK (en om een herinspectie vragen). Voorts wordt het percentage goedkeuring/deklassering/afkeuring per keurmeester gemonitord zodat (te sterke) afwijkingen worden opgemerkt. Kortom: er is een relatief grote kans dat te soepel keuren én te streng keuren zal worden opgemerkt, waardoor dit voor een keurmeester een extra stimulans is om onafhankelijk op te treden en zorgvuldig te keuren. Bovendien plant de NAK monsters van gekeurd materiaal op een eigen proefveld, waarmee ook kan worden gedetecteerd in welke mate eventuele ziekten die zich later manifesteren bij de keuring mogelijk over het hoofd zijn gezien.

Percepties

Governance

Gesprekspartners zijn niet bekend met situaties waarbij de onafhankelijkheid op bestuursniveau in geding zou zijn geweest of dat het bestuur zich heeft bemoeid met individuele keuringsbeslissingen. De NAK zelf benadrukt voorts dat zij door de RvA geaccrediteerd is als onafhankelijke inspectie-instelling type A en dat dit de 'hoogst' haalbare onafhankelijkheidsaccreditatie is.

De vertegenwoordiging vanuit de sector in het bestuur, de vaste commissies en de adviesraad wordt door alle gesprekspartners als zeer waardevol gezien. Belangrijke voordelen zijn volgens hen dat ontwikkelingen in de sector snel kunnen worden opgemerkt en dat er meer draagvlak ontstaat voor de keuringssystematiek.²⁹ De

---

²⁸ Zie: Directiestatuut, p. 2-3.

²⁹ Een voorbeeld dat wordt genoemd is de snelheid waarmee de keurmeesters in het geval van een partijkeuring ter plekke zijn. De NAK is zich volgens deze gesprekspartners bewust van het belang van snelheid door de verbinding met de sector en geeft daar in de praktijk invulling aan.

NAK geeft aan dat het draagvlak in de sector voor vertegenwoordiging van de sector zeer groot is en dat leden dit willen behouden. De gesprekspartners merken voorts op dat volgens hen de belangen van de sector (hoge kwaliteit voor sterke internationale handel) dezelfde zijn als de belangen van de NAK waardoor er geen belangenconflict optreedt.

In aanvulling op het voorgaande merkt een enkele gesprekspartner op dat misschien nog winst kan worden geboekt door bestuursleden met kennis over bepaalde organisatieaspecten in huis te halen, zoals op het gebied van HR of financiën. De directie van de NAK geeft in reactie daarop aan van mening te zijn dat het bestuur van de NAK reeds voldoende beschikt over alle vereiste disciplines. De directie geeft aan dat deze discussies over de bestuurssamenstelling bij (een) andere keuringsdienst(en) spelen, maar dat hiervan bij de NAK geen sprake is en dat het niet eerder naar voren is gekomen in bijvoorbeeld de jaarlijkse evaluaties waarin het bestuur zijn functioneren evalueert. De directie wijst er daarnaast op dat het voor de benoemende instanties ook van groot belang is om competente toezichthouders te benoemen en dat enkele bestuursleden CEO of toezichthouder zijn bij organisaties met een hoge jaaromzet en derhalve goed ingevoerd zijn op relevante kennisgebieden. Bovendien geeft de directie van de NAK aan dat statutair is verankerd dat het bestuur zich voor rekening van de NAK kan laten bijstaan door deskundigen en adviseurs.

Ook merkt een enkele gesprekspartner op van mening te zijn dat leveranciers (telers) en handelshuizen oververtegenwoordigd zijn in het bestuur en dat de aardappelverwerkende industrie ondervertegenwoordigd is (mede in het licht van de sterke groei van de aardappelverwerkende industrie in de afgelopen jaren). Enkele andere gesprekspartners, waaronder de directie van NAK, geven aan dat het bestuur volgens hen een voldoende representatieve afspiegeling vormt van de sector (kwekers, handel, producenten, afnemers) en dat het belang van de aardappelverwerkende industrie reeds wordt behartigd door andere bestuursleden. De aardappelverwerkende industrie (VAVI) heeft overigens wel benoemingsrecht voor de adviesraad. Dit geldt ook voor de NAV (NL Akkerbouw Vakbond, naast LTO belangenbehartiger van pootgoedtelers en consumptietelers) die eveneens geen benoemingsrecht heeft voor bestuur, maar wel voor de adviesraad.

Verschillende gesprekspartners wijzen erop dat, met name internationaal, soms vragen worden gesteld over het Nederlandse model, waarin het toezicht op kwaliteit en de uitvoering van fytosanitaire toezichtstaken is belegd bij stichtingen (waaronder de NAK) waarin de sector zitting neemt in het bestuur. Meestal raakt men overtuigd van de voordelen als het model en de waarborgen die zijn getroffen voor onafhankelijkheid worden toegelicht. Bij het voorgaande moet bovendien worden opgemerkt dat handelspolitieke belangen (van landen) en protectionisme aanleiding kunnen zijn voor het stellen van vragen over het Nederlandse model. De NAK geeft in aanvulling hierop bovendien aan dat zij jaarlijks buitenlandse delegaties ontvangt aan wie het Nederlandse systeem wordt toegelicht.

Uitvoering

Gesprekspartners geven aan de keurmeesters onafhankelijk te vinden. Het vertrouwen in de keuringen is volgens hen nationaal en internationaal groot. Als er verschillen zijn tussen hoe keurmeesters keuren, dan wordt dat verklaard vanuit het gegeven dat keuren mensenwerk is en niet vanuit de gedachte dat de keurmeester zich onvoldoende onafhankelijk opstelt ten aanzien van de organisatie wiens producten worden gekeurd. Enkele gesprekspartners vragen zich af of de NAK niet nog meer kan doen om keurmeesters te rouleren en daarmee de situatie te doorbreken waarbij dezelfde keurmeester gedurende een relatief lange periode bij dezelfde bedrijven komt. Gesprekspartners realiseren zich overigens dat dit niet overal even gemakkelijk is.

Een enkeling geeft aan dat samenwerking met keurmeesters van andere keuringsdiensten mogelijk nog kansen biedt, waardoor beter kan worden ingespeeld op seizoensinvloeden (en de pieken kunnen worden afgevangen). De NAK zelf geeft daarover aan dat de keuringen te specifiek zijn om die door een andere keurmeester te laten uitvoeren. De kosten wegen niet tegen de baten op. Een uitzondering daarop is de

situatie in Texel, waarbij één keurmeester bevoegd is om voor zowel de BKD als voor de NAK keuringen uit te voeren. Dit is een uitzondering omdat het werk op Texel teveel is voor één en te weinig voor twee medewerkers. Dat door het delen van meer keurmeesters beter kan worden ingespeeld op seizoensinvloeden herkent de NAK overigens niet. Volgens de NAK vallen de pieken in de werkdruk van de verschillende keuringsdiensten op hetzelfde moment.

4.3. Transparant

Met transparant bedoelen we de mate waarin de plantaardige keuringsdienst inzicht geeft in zijn activiteiten, werkwijze en resultaten aan de samenleving, de politiek en de sector(en).

Feiten

Jaarverslag en jaarrekening

De NAK publiceert jaarlijks het jaarverslag en de jaarrekening.³⁰ In het jaarverslag wordt gerapporteerd over de inhoudelijk en financiële resultaten en ontwikkelingen. Dit jaarverslag wordt naar de minister van EZ en de Eerste en Tweede Kamer gestuurd. Het besluit tot vaststellen van de jaarrekening wordt ter goedkeuring voorgelegd aan de minister van EZ.

Periodieke rapportage aan EZ en de NVWA

De NAK voert ten minste twee maal per jaar toezichtgesprekken met het ministerie van EZ, waarbij sprake is van een open agenda. Ambtelijke vragen over diverse onderwerpen, waaronder begroting en jaarrekening worden in afdoende mate door de NAK beantwoord en informatie wordt gevraagd en ongevraagd met het ministerie van EZ gedeeld.

Daarnaast vindt regelmatige afstemming plaats tussen de NAK en de NVWA over de uitvoering van de fytosanitaire taken door de NAK in mandaat van de NVWA. De afspraken tussen de NVWA en de NAK zijn vastgelegd in een meerjarige overeenkomst.

Communicatie met de sector

De adviesraad van de NAK organiseert ieder jaar telersvergaderingen. Op de telersvergaderingen geeft de NAK telers inzicht en inspraak in de financiële en keuringstechnische ontwikkelingen van de organisatie. Daarnaast is in het licht van transparantie het volgende relevant om te noemen dat de NAK jaarlijks een informatiegids uitgeeft waarin de keuringen worden toegelicht. De informatiegids bevat de belangrijkste regels voor de keuring van zaaizaad en pootgoed van landbouwgewassen. Zo wordt in de Informatiegids toegelicht waar het bedrijf dat gekeurd wordt aan moet voldoen en hoe het keuren in zijn werk gaat. Verder worden diverse malen per jaar circulaire met aandachtspunten verstuurd aan geregistreerde bedrijven en heeft de NAK het NAK Nieuwsbl@d geïntroduceerd waarop ongeveer duizend mensen zijn geabonneerd.³¹ Tot slot kan degene bij wie een keuring is uitgevoerd het keuringsrapport via de website downloaden. De NAK maakt keuringsbeslissingen op het niveau van individuele bedrijven niet openbaar.

Percepties

Veel gesprekspartners spreken hun waardering uit voor de manier waarop de NAK transparant is. Met name de telersvergaderingen worden daarbij als een voorbeeld genoemd. Daarnaast worden ook publicaties zoals jaarverslagen genoemd.

³⁰ Het jaarverslag kan tevens worden gezien als het bestuursverslag dat de NAK verplicht is op te stellen op grond van artikel 2:391 BW.

³¹ Jaarverslag 2014, p.7.

Over het algemeen zijn de gesprekspartners ook tevreden over de communicatiemiddelen die de NAK inzet en de informatievoorziening via bijvoorbeeld de website en nieuwsbrieven.

4.4. Effectgericht

Met effectgericht bedoelen we de mate waarin de werkwijze erop is ingericht dat de belangrijkste problemen in de sector(en) tijdig wordenesignaleerd en voorkomen of opgelost.

Feiten

Inrichting toezicht

Jaarlijks wordt door de NAK circa 40.000 hectare pootgoed, 20.000 hectare zaai zaad en meer dan 1 mln. ton pootgoed beoordeeld en getoetst op kwaliteit en plantgezondheid, zodat de sector toestemming krijgt om dit in Nederland geproduceerde materiaal wereldwijd af te kunnen zetten, voorzien van het NAK-certificaat. De NAK voert hierbij keuringen uit op in de sector afgesproken normen, die boven de minimum EU-normen liggen. Daarmee is de Nederlandse pootgoedsector al jaren wereldmarktleider en is Nederland de grootste pootgoedexporteur ter wereld.

In de zaai zaadsector kunnen bedrijven zelfkeuringen doen wanneer de NAK de keurmeester heeft erkend voor deze veldkeuring. Hetzelfde geldt voor bedrijfslaboratoria die laboratoriumonderzoeken kunnen uitvoeren. De keurmeesters en laboranten zijn in dienst van de bedrijven en worden opgeleid door de NAK. Voor pootgoed is er in de regelgeving geen ruimte om zelfkeuringen uit te voeren.

Kenniscentrum

Vanuit de strategie van de NAK wordt door de NAK steviger ingezet op de rol als kenniscentrum, waarbij de bij de NAK aanwezige data en kennis wordt ingezet voor onderzoek en analyse ten behoeve van de Nederlandse sector en steeds gerelateerd aan de wettelijke taken van de NAK.

Risicogebaseerd toezicht

Risicogericht keuren wordt door de NAK toegepast en beproefd. De NAK heeft voor veldkeuringen risicogericht keuren ingesteld. De aanvankelijke insteek was intensivering van keuringen als er risico's zijn (meer controle bij meer risico's). Deze werkwijze is geanalyseerd en bleek minder effectief te zijn dan gehoopt, omdat met de aanvullende controle geen tot weinig aanvullende bacteriebesmettingen werden gedetecteerd. Nu wordt ingezet op het extensiveren van toezicht in gevallen er minder risico's zijn (minder controle bij minder risico's).

Verbetering van technieken

Ook worden technieken steeds verder verbeterd. De grootschalige introductie van de PCR-onderzoekstechniek in 2013 heeft bijvoorbeeld tijdwinst voor pootgoedtelers opgeleverd (zij ontvangen hun uitslag sneller, namelijk binnen twee weken in plaats van zes weken) en heeft de grootschalige inzet van efficiënte combi-onderzoeken mogelijk gemaakt: tijdens de nacontrole van poot aardappelen kan nu één monster onderzocht worden op zowel virussen, Erwinia (bacterie) en bruin- en ringrot. Ter optimalisering van dienstverlening heeft de NAK het mogelijk gemaakt dat ook 's nachts certificaatbezorging plaatsvindt via TNT Innight.³²

Prioritering werkzaamheden

De NVWA en de NAK hebben afspraken gemaakt over de prioritering van werkzaamheden indien zich een crisis voordoet. De afgelopen jaren hebben zich geen situaties voorgedaan waarin gebruik diende te worden gemaakt van deze afspraken.

---

³² Jaarverslag NAK 2012, p.13.

Percepties

Gesprekspartners binnen en buiten de NAK vinden een sterk punt van effectgerichtheid dat de NAK keuringen uitvoert op in de sector afgesproken normen die (ver) boven de minimum EU-normen liggen. Door ook daadwerkelijk strikt toe te zien op deze normen, produceert de Nederlandse sector uitgangsmateriaal van zeer hoge kwaliteit.

Het is volgens de NAK in het belang van de sector om te kunnen anticiperen op nieuwe dreigende gevaren en onderzoekscapaciteit te creëren om problemen op te lossen. Door de rechtstreekse vertegenwoordiging kan de sector de NAK ook 'sturen' op deze nieuwe dreigende gevaren en ziekten. De NAK geeft voorts aan dat, mede in het licht van het zeer kleine aantal klachten, bezwaren en lichte tekortkomingen, de conclusie kan worden getrokken dat keuring en toezicht door de NAK succesvol en effectief zijn.

Gesprekspartners hebben geen signalen gegeven waaruit zou blijken dat de activiteiten van de NAK en de activiteiten van NAK Services elkaar bijten.

Gesprekspartners binnen en buiten de NAK zien nog mogelijkheden in het toepassen van de nieuwste technieken in het laboratorium, om zo nog meer effectgericht te zijn. Specifiek noemen gesprekspartners dat de NAK sterk is waar het gaat om keuring op virussen in aardappelen en dat er nog mogelijkheden zijn voor (door)ontwikkeling waar het gaat om keuren op bacterieziekten en keuren op innerlijke kwaliteit (vitaliteit) van pootaardappelen. Dat is volgens de NAK ook precies de reden waarom de NAK gestart is met de Erwinia-pilot voor het toetsen van de hoogst verhandelbare klasse S. Daardoor is onder andere gebleken dat sprake is van wisselende bacteriesoorten met wisselende symptomen in het veld, waar nader onderzoek nodig is vooraleer hier keuringsconsequenties aan kunnen worden verbonden.

De NAK werkt intensief aan de (door)ontwikkeling van diverse testmethoden voor diverse bacterieel veroorzaakte ziektebeelden bij aardappelen. Tevens wordt gewerkt aan de ontwikkeling van keuringsparameters voor vitaliteit. Dit onderzoek voert de NAK uit in samenwerking met diverse externe kennispartners en ketenpartijen.

De NAK ziet zelf ontwikkelmogelijkheden in het ondersteunen van het personeel, bijvoorbeeld door nieuwe computersystemen, waarin het onder andere mogelijk is om foto's toe te voegen aan een keuringsrapport. Door de keurmeesters elektronisch te voorzien van informatie wordt het ook gemakkelijker om taken tussen keurmeesters over te dragen.

Enkele gesprekspartners zijn voorstander van risicogericht keuren per bedrijf. Bedrijven die vaak de fout in gaan, zouden dan vaker gecontroleerd moeten worden. Hierbij is aangegeven dat het lastig is dat de regelgeving binnen Europa en de vereisten van derde landen partijgeoriënteerd zijn. Daardoor is er weinig ruimte om risicogebaseerd toezicht uit te gaan voeren waarbij mogelijk niet elke partij meer afzonderlijk wordt gezien. Aangegeven wordt dat hier met de nieuwe Europese Plant Health- en Controleverordening mogelijk meer ruimte voor komt.

4.5. Efficiënt georganiseerd

Met efficiënt georganiseerd bedoelen we de mate waarin de organisatie en de inrichting van de werkwijze een efficiënte uitvoering van taken bevordert.

Feiten

Tarieven

De NAK rekent de kosten van het toezicht door aan het bedrijfsleven en werkt op basis van een kosten maken kosten dragen principe. De tarieven van de NAK zijn in de evaluatieperiode 2010-2016 in sommige jaren gestegen en in sommige jaren gelijk gebleven. De tarieven voor bijvoorbeeld pootgoedkeuringen zijn in 2011 en 2012 met respectievelijk 2,5% en 2% gestegen en in de periode 2013 tot en met 2016 niet verhoogd. De tarieven voor zaaizaadkeuringen zijn in 2011 en 2012 met respectievelijk 10% en 9,5% gestegen, in 2013 en 2014 niet verhoogd en in 2015 en 2016 met respectievelijk 1,5% en 1,2% gestegen. In de evaluatieperiode zijn sommige deeltarieven significant gedaald. Zo is in 2014 het certificeringstarief met 25% verlaagd, is in 2015 het nacontrolestarief met 25% verlaagd en is sinds 2013 een structurele jaarlijkse besparing behaald van € 0,4 mln. per jaar door gecombineerde monsternamen. Bovendien is over de jaren 2014, 2015 en 2016 een bedrag van € 4,5 miljoen aan de sector gerestitueerd.³³

De besluiten tot het vaststellen van de begroting, de jaarrekening en de tarieven voor de wettelijke kwaliteitstaken worden ter goedkeuring voorgelegd aan de minister van EZ. Daarnaast doet de NAK voorstellen voor de fyto-sanitaire tarieven aan de minister van EZ, die deze tarieven vaststelt. Uit de verslagen van voor- en najaarsoverleggen tussen de NAK en het ministerie van EZ blijkt dat de tariefontwikkeling door het ministerie van EZ nauwgezet wordt gevolgd. In de evaluatieperiode lijken zich op dit punt geen (grote) discussies of tekortkomingen te hebben voorgedaan.

Efficiencyverbeteringen zijn gerealiseerd door de overstap van ELISA naar de PCR-methode voor de virustoets. Daarnaast heeft NAK een nieuwe AM-spoelmachine in gebruik genomen, die met minder inzet van arbeid kan worden gebruikt.³⁴

Ziekteverzuim

Het ziekteverzuim schommelde in de evaluatieperiode tussen de 2,3% (in 2014) en 4,2% (in 2012) en was gemiddeld ongeveer 3,1%. Het ziekteverzuim ligt in de meeste jaren (iets) onder het landelijk gemiddelde en onder het niveau van de overheid, maar (iets) boven het ziekteverzuim in de sector specialistische zakelijke dienstverlening, de deelmarkt waarmee de NAK kan worden vergeleken.³⁵ Het gemiddelde ziekteverzuim bij de NAK was in de evaluatieperiode (3,1%) lager dan het gemiddelde ziekteverzuim van alle vier de plantaardige keuringsdiensten in diezelfde periode (3,7%).

Flexibele schil

De NAK heeft een 'flexibele schil' van keurmeesters die tijdens de piekmaanden tijdelijk in dienst genomen worden. Het aantal fte medewerkers in tijdelijke dienst ten opzichte van het totaal aantal fte dat bij de NAK in dienst is was in de evaluatieperiode tussen de 18% (2015 en 2016) en de 23% (2011 en 2012).

Samenwerking met andere keuringsdiensten

De NAK heeft op verschillende vlakken contact met de andere keuringsdiensten. Er is bijvoorbeeld onderling overleg tussen medewerkers van de keuringsdiensten. Zo is er overleg tussen de controllers van de keuringsdiensten (in het licht van bijvoorbeeld de jaarrekening en de verantwoording richting het ministerie van EZ), tussen de juristen, tussen de hoofden van de buitendienst, tussen de hoofden laboratoria en tussen de ondernemingsraden.

³³ Eind 2014 is de NAK begonnen met het afbouwen van het eigen vermogen van de NAK. In 2014 vond hiertoe de eerste restitutie op facturen uit eerdere jaren plaats van € 2.800.000 ten laste van de jaarrekening 2014. Eind 2015 heeft het tweede deel van de restitutie plaatsgevonden van € 1.000.000 ten laste van de jaarrekening 2015. De verwachting die is uitgesproken in het jaarverslag van de NAK 2015 is dat in 2017 het laatste deel van de restitutie van € 700.000 zal worden uitgekeerd.

³⁴ Telersvergadering Espel, 2017.

³⁵ CBS.

Op onderdelen wordt samengewerkt met andere keuringsdiensten. Zo worden AM-monsters van bloembollen (de BKD) en de boomkwekerijsector (Naktuinbouw) door de NAK onderzocht; worden importzendingen aardappelen door het KCB verwerkt, worden op Texel de NAK-keuringen mede uitgevoerd door een BKD-keurmeester omwille van efficiency, worden juristen 'gedeeld', voert het Proef- en Controlebedrijf van de NAK het kwekersrechtonderzoek landbouwgewassen uit voor Naktuinbouw en nemen NAK-medewerkers samen met medewerkers van het KCB en Naktuinbouw deel aan socialevaardigheidstrainingen (gegeven door de NVWA).

Er zijn door de keuringsdiensten geen formele samenwerkingsverbanden ingericht ten behoeve van hun kennisdeling en samenwerking, zoals die bijvoorbeeld wel zijn ingericht door de markttoezichthouders (namelijk het Markttoezichthoudersberaad, het MTB) en door de Rijksinspecties (namelijk de Inspectieraad).

Digitalisering

De NAK heeft diverse werkprocessen gedigitaliseerd. Ook heeft de NAK gerealiseerd dat CLIENT Export ook voor consumptieaardappelen beschikbaar is, waardoor een efficiëntere verwerking van de exportinspecties van consumptieaardappelen wordt gerealiseerd.³⁶ De onder toezicht gestelde bedrijven maken steeds vaker gebruik van de digitale mogelijkheden die de NAK hen biedt. Nagenoeg alle aangiften voor de pootgoedkeuring worden online gedaan en het aantal certificaten dat online wordt besteld is gestegen. Dit geldt ook voor de AM-aanvragen: van alle AM-aanvragen ging 65% digitaal via het NAK-Loket in 2015, terwijl dit percentage in 2014 nog op 46% lag.³⁷ Om het digitaal gebruik te bevorderen, is ook een korting verstrekt aan klanten die digitaal hun producten of diensten aanvragen.³⁸

Keurmeesters van de NAK werken digitaal. In 2015 zijn in het verlengde van IT-verbeteringslagen nieuwe tablets in gebruik genomen door de keurmeesters. Er wordt ook geïnvesteerd in het verkrijgen van IT-kennis, door onder andere E-learning en webseminars. Daarnaast is kennisdeling en -ontwikkeling door middel van het open IT-platform een volledig onderdeel van het opleidings- en ontwikkelingsinstrumentarium geworden.³⁹

Percepties

Gesprekspartners noemen als belangrijk efficiëntievoordeel de combinatie van de fytosanitaire- en kwaliteitskeuringen in één organisatie.

Gesprekspartners zijn van mening dat de NAK efficiënt is georganiseerd. Genoemd wordt dat de NAK de tarieven laag weet te houden (ter vergelijking worden de tarieven van de NVWA genoemd). De NAK geeft daarnaast aan dat bijvoorbeeld de salariskosten per fte lager zijn dan die van de andere drie plantaardige keuringsdiensten.

Omdat in 2014, 2015 en 2016 een restitutie heeft plaatsgevonden, zijn er volgens sommigen op dit moment weinig kritische geluiden over de tarieven. Het voorgaande neemt volgens gesprekspartners overigens niet weg dat het thema kosten op de telersvergaderingen van de NAK regelmatig als gespreksonderwerp terugkomt.

Verschillende gesprekspartners geven aan dat er in de sector in algemene zin waardering is voor de verhouding tussen de kosten en het resultaat. Het NAK-certificaat is gezaghebbend en zorgt voor een sterk merk en een sterke concurrentiepositie, zo geven betrokkenen aan.

De NAK heeft aangegeven van oordeel te zijn dat de NAK binnen de gestelde kaders zeer doelmatig werkt en continu te werken aan procesoptimalisatie. Als voorbeeld noemt de NAK de ingebruikname van een nieuwe AM-spoelmachine die door één persoon kan worden bediend in plaats van dat daarvoor drie personen nodig

³⁶ Bron: Jaarverslag 2015, p.7.

³⁷ Bron: Jaarverslag NAK, 2015, p.6.

³⁸ Bron: Jaarverslag NAK, 2013, p.30.

³⁹ Bron: Jaarverslag 2015.

zijn. Een ander voorbeeld is het bemonsteren van percelen op AM met een quad. Daar is mee gestart, en volgens de NAK is er jaarlijks nog minimaal € 0,5 mln. te besparen wanneer alle percelen met de quad op AM kunnen worden bemonsterd.

Verbetermogelijkheden zitten er volgens gesprekspartners mogelijk nog in het (nog) beter benutten van productiemiddelen (zoals de PCR-apparatuur die een beperkt deel van het jaar wordt gebruikt en het laboratorium), de efficiëntie van de veldkeuringen en het doorzetten van de reeds ingezette planmatige vernieuwing IT (en daarbinnen eerst de volledige digitalisering van het gehele AM-proces). Met betrekking tot het laboratorium geeft de NAK aan bewust te beschikken over een ruime (PCR-)laboratoriumcapaciteit, die is gedimensioneerd om tegemoet te komen aan de behoefte van de sector om snel na de oogst over laboratoriumuitslagen te kunnen beschikken. Dit heeft tot gevolg dat buiten de periode die nodig is om de oogst te verwerken het laboratorium overcapaciteit heeft. Dit betreft vooral capaciteit in ruimte en apparatuur, inzet van personeel is geflexibiliseerd. De overcapaciteit in ruimte en apparatuur staat in principe ter beschikking voor alternatieve aanwending als gegadigden zich daarvoor bij de NAK melden.

De NAK noemt als belangrijk ontwikkelpunt de reeds ingezette planmatige vernieuwing van de IT en daarbinnen onder andere - als eerste - de volledige digitalisering van het gehele AM-proces. Bij de digitalisering van het AM-proces is de NAK overigens afhankelijk van de ICT-infrastructuur van het ministerie van EZ en de NVWA en aanpassingen die in de software moeten worden gedaan. De NAK ervaart de samenwerking met de overheid op dit punt dat als een moeizaam proces en geeft aan door die afhankelijkheid minder snelheid te kunnen maken dan de NAK zou wensen. In aanvulling op het voorgaande geeft de NAK ook aan te maken te hebben met regelmatig wisselende gesprekspartners bij het ministerie van EZ, waardoor extra inspanningen door de NAK moeten worden verricht in het voorzien van kennis aan deze gesprekspartners en het geven van uitleg over bijvoorbeeld het werkveld en de werkpraktijk.

Samenwerking met andere keuringsdiensten

Als gesprekspartners worden gevraagd naar samenwerking tussen de keuringsdiensten, dan benadrukken enkelen van hen de relatief grote verschillen die zij zien tussen de sectoren waarin de verschillende keuringsdiensten actief zijn. Het gaat dan volgens enkele van deze gesprekspartners niet alleen om cultuurverschillen, maar ook om een ervaren (groot) verschil in de uitvoering als gevolg van de keuringssystematiek op basis van EU-richtlijnen en verschillen in vereiste materiedeskundigheid. De ene sector is de andere niet en daarom zou samenwerking ook niet altijd voor de hand liggen. Om het draagvlak voor het toezicht in de sector te behouden is het volgens hen van belang dat de keuringsdienst een eigen signatuur en een sterke relatie met de sector blijft behouden. Samenwerking met andere keuringsdiensten zou niet ten koste moeten gaan van die relatie met de eigen sector.

Tegelijkertijd geven enkele gesprekspartners aan dat samenwerking tussen de keuringsdiensten van belang is en kansen biedt. Samenwerking op bijvoorbeeld het gebied van R&D zou een kans kunnen bieden in het omgaan met kapitaalintensieve nieuwe technologische ontwikkelingen (bijvoorbeeld DNA-onderzoek).

In reactie op het voorgaande geeft de NAK aan dat de opvatting dat verdere samenwerking nog kansen biedt geen recht doet aan het gegeven dat de NAK op een aantal zaken al samenwerkt, dat de NAK de afgelopen jaren een open oog heeft gehad voor samenwerkingskansen en heeft geïnventariseerd op welke terreinen (meer) zou kunnen worden samengewerkt en dat de NAK waar samenwerking nuttig is de mogelijkheden daartoe reeds heeft benut. Volgens de NAK is het van belang bij de samenwerking met andere keuringsdiensten een duidelijk onderscheid te maken tussen enerzijds kennisdelen en anderzijds 'samen doen'. De NAK onderkent het belang van kennisdelen met de andere keuringsdiensten. Tegelijkertijd ligt 'samen doen' niet altijd voor de hand volgens de NAK. Zo is de NAK naar eigen zeggen tot de conclusie gekomen dat bijvoorbeeld op het gebied van ICT en digitalisering de verschillen met andere keuringsdiensten zodanig groot

zijn, dat 'samen doen' meer nadelen dan voordelen zou bieden.⁴⁰ De NAK geeft bovendien aan het besluit af te zien van een fusie tussen BKD en Naktuinbouw te zien als een bevestiging van het gegeven dat samenwerking met andere keuringsdiensten niet op alle onderdelen zinvol is en dat er kennelijk onvoldoende synergievoordelen zijn te behalen die opwegen tegen de kosten. Tot slot geeft NAK aan dat er weliswaar geen formele samenwerkingsverbanden zijn ingericht ten behoeve van kennisdeling en samenwerking met de andere keuringsdiensten, maar dat dit voor de NAK ook niet voor de hand ligt omdat zij van mening is dat formalisering juist een drempel zou opwerpen voor de huidige laagdrempelige manier van samenwerking.

In aanvulling op het voorgaande benadrukt de NAK dat juist buiten de kring van keuringsdiensten ook veel kennis te halen is en dat de NAK ook op allerlei gebieden samenwerkt met een verscheidenheid aan kennispartners en ketenpartijen (naast de andere keuringsdiensten). Op een aantal genoemde aspecten ligt samenwerking binnen de akkerbouwketen (inclusief kennispartners) volgens de NAK meer voor de hand dan samenwerking met de andere keuringsdiensten. Immers, het gaat veelal om gewasspecifieke toepassing van generieke vrij verkrijgbare technologie (drones, DNA-analyse, digitalisering). Andere aspecten (vergrijzing, risicogericht toezicht) zijn volgens de NAK zo generiek dat vele vormen van samenwerking met organisaties en bedrijven tot ver buiten de kring van keuringsdiensten mogelijk zijn. Een te gerichte focus op samenwerking met andere keuringsdiensten zou volgens de NAK een miskening zijn van de bijdrage die elders te halen is en de noodzaak om te werken met bijvoorbeeld kennispartners die verstand hebben van aardappelspecifieke aspecten.

Samenwerking binnen de sector met bijvoorbeeld kwekers en handelshuizen (gegevensuitwisseling) en NVWA en RVO (digitalisering AM-keten) kan volgens de NAK wel tot duidelijke efficiencyvoordelen leiden. Specifiek over R&D merkt NAK op dat R&D zonder samenwerking met kennispartners ondenkbaar is en dat de NAK samenwerkt met een breed scala van kennispartners, in voorkomende gevallen ook met andere keuringsdiensten.

---

⁴⁰ De digitale gegevensstroom van de NAK is vrijwel geheel gericht op de diverse schakels in de akkerbouwketen. Afstemming van de IT op de behoeften van deze keten levert volgens de NAK vele malen meer op dan samenwerken met andere keuringsdiensten die andere ketens bedienen en een ander keuringsregime kennen.

5. Conclusies en aanbevelingen

In dit hoofdstuk presenteren we de conclusies en aanbevelingen. We maken hierbij onderscheid tussen doeltreffendheid en doelmatigheid.

5.1. Doeltreffendheid

5.1.1. Conclusies doeltreffendheid

Wij vinden het aannemelijk dat de NAK zijn wettelijke taken doeltreffend uitvoert. Wij baseren ons oordeel op de volgende deelconclusies.

1. De NAK voert jaarlijks honderdduizenden keuringen uit op pootgoed en tienduizenden op graszaad, granen en overige gewassen (veldcontroles en monsteronderzoeken) en op grond daarvan wordt een deel afgekeurd en een deel verlaagd. Van bijvoorbeeld het pootgoed dat in 2016 middels veldkeuringen is gekeurd geldt dat in 2,7% van de gevallen afkeuring heeft plaatsgevonden en in 16% van de gevallen verlaging. In de nacontrole op pootgoed heeft daarnaast in 7,8% van de gevallen verlaging plaatsgevonden. Voor prebasis- en basiszaad geldt dat in 2016 in 2% van de gevallen afkeuring en in 10,6% van de gevallen verlaging heeft plaatsgevonden. Daarmee is dus vele malen voorkomen dat producten de markt betreden die niet voldoen aan de (wettelijke) eisen en in die zin is de NAK doeltreffend.
2. Op grond het aantal verzochte herinspecties en de uitkomsten van die herinspecties blijkt dat onterechte afkeuringen relatief weinig voorkomen in relatie tot het grote aantal keuringen dat de NAK heeft uitgevoerd in diezelfde periode. Op grond van de cijfers blijkt dat er in de periode 2010 – 2016 gemiddeld in 18 gevallen per jaar de keuringsbeslissing is aangepast op grond van de uitkomsten van de herinspectie.
3. Er zijn indicaties dat ook het aantal onterechte goedkeuringen, waarbij een partij die niet aan de handelseisen voldoet toch op de markt is gekomen, relatief laag is. Gezien het grote aantal keuringen wordt een relatief gering aantal expertises aangevraagd door afnemers (namelijk in gemiddeld ongeveer 70 gevallen per jaar), waarbij wordt opgemerkt dat in de meerderheid van die gevallen de NAK constateert dat kwaliteitsgebrek aan de leverancier kan worden verweten omdat het gebrek aanwezig was op het moment van afleveren, maar dat dit nog niet betekent dat de NAK dit had moeten of kunnen zien ten tijde van de keuring. De NAK heeft aangegeven dat in minder dan vijf van deze gevallen het geconstateerde gebrek zodanig is dat het idee ontstaat dat de NAK dit bij de keuring mogelijk niet had kunnen zijn ontgaan.
4. Een andere indicatie voor onterechte goedkeuringen zijn klachten van eindgebruikers. Als een afnemer al een regeling heeft getroffen met de leverancier waardoor er geen expertise door de NAK hoeft worden uitgevoerd wil de NAK hiervan toch graag een melding ontvangen. Afnemers met klachten over door de NAK gekeurd pootgoed melden dit echter niet altijd bij de NAK. De NAK heeft daarom geen volledig beeld van hoe vaak het voorkomt dat een partij onterecht toch wordt goedgekeurd. Positief is dat de NAK zich wel inspant om vermeende klachten van eindgebruikers van pootgoed binnen te krijgen. In seizoen 2015-2016 heeft de NAK 34 klachten van eindgebruikers binnengekregen. Het is bij de

onderzoekers niet bekend in hoeveel gevallen uit een analyse van deze klachten bleek dat het geconstateerde gebrek zodanig was dat de keurmeester van de NAK het gebrek had kunnen of moeten zien.

5. Voor de export naar derde landen vormt het aantal ontvangen notificaties een indicatie van mogelijke onterechte goedkeuringen. Er blijken gemiddeld ongeveer twintig notificaties per jaar te worden ontvangen, waarbij wordt opgemerkt dat ook dat aantal relatief laag is in vergelijking tot het aantal keuringen en dat handelspolitieke belangen een rol kunnen hebben gespeeld bij het geven van een notificatie door een derde land.
6. De NAK functioneert zorgvuldig en integer. De NAK beschikt over een geaccrediteerd kwaliteitsmanagementsysteem en in de externe audits door de Raad voor Accreditatie en de NVWA werden in de evaluatieperiode (2010 – 2016) alleen afwijkingen van de B-categorie geconstateerd waarop de NAK vervolgens maatregelen heeft getroffen. De NAK heeft verschillende voorzieningen getroffen om een zorgvuldige en integere taakuitvoering te borgen, waarvan de actuele beschikbaarheid van informatie via de tablet en de instructiebijeenkomsten in Emmeloord voor keurmeesters voorbeelden zijn. We zijn in het onderzoek niet gestuit op misstanden of zorgwekkende signalen ten aanzien van zorgvuldigheid en integriteit. Gesprekspartners zijn over het algemeen positief over de zorgvuldigheid en de integriteit van de NAK en geven aan dat de NAK deskundig is en veel kennis heeft. Het aantal (gegronde) klachten en bezwaren dat is ingediend bij de NAK is beperkt in relatie tot het grote aantal keuringen dat de NAK heeft uitgevoerd in diezelfde periode.
7. De onafhankelijkheid van de NAK, met een organisatiestructuur waarin de sector vertegenwoordigd is in het bestuur, wordt geborgd door een strikte scheiding van de bestuurlijke verantwoordelijkheid en de operationele verantwoordelijkheid. Het bestuur kan daardoor geen invloed uitoefenen op individuele keuringen. Er zijn in dit onderzoek geen signalen naar voren gekomen die erop duiden dat deze scheiding in de praktijk niet goed heeft gefunctioneerd. Andere waarborgen voor onafhankelijkheid zijn de bevoegdheden van de minister (waaronder goedkeuring van het besluit tot het vaststellen van tarieven, begroting, jaarrekening, benoeming voorzitter bestuur, reglementen en statuten). Ook als het gaat om de onafhankelijkheid van de keurmeesters ten opzichte van de bedrijven waarop zij keuringen verrichten, kan worden opgemerkt dat de NAK verschillende voorzieningen heeft getroffen om die onafhankelijkheid te waarborgen (bijvoorbeeld screening van nieuwe keurmeesters). Hierbij dient bovendien te worden opgemerkt dat er voor een keurmeester diverse prikkels zijn onafhankelijk op te treden en te keuren, aangezien de kans klein is dat te soepel of te streng keuren onopgemerkt zal blijven.
8. De NAK geeft inzicht in activiteiten, werkwijze en resultaten en de tarieven, keuringsreglementen en protocollen zijn transparant. Verschillende communicatiekanalen worden ingezet om telers en afnemers te informeren (telersvergaderingen, website, nieuwsbrief, et cetera). In het algemeen is hier veel waardering voor vanuit stakeholders, met name als het gaat om de telersvergaderingen die de NAK in de diverse regio's organiseert.
9. Er wordt risicogericht gekeurd, er wordt (big)dataonderzoek uitgevoerd (ten einde oorzaken van ziekten goed te kunnen analyseren), laboratoriumtoetsen zijn verbeterd en er is aandacht voor voorlichting aan de sector waarmee wordt ingezet op het bereiken van een preventief effect (het voorkomen dat ziekten ontstaan). Daarnaast is de NAK effectief door ook te keuren op in de sector afgesproken normen, die boven de EU-normen liggen. De NAK draagt daarmee bij aan de hoge kwaliteit en het positieve imago van het Nederlandse pootgoed en landbouwzaaizaad.

10. We hebben duidelijke synergie aangetroffen tussen de uitvoering van de kwaliteitstaken en fytosanitaire taken en we hebben in het onderzoek geen indicaties gevonden dat verschillende type wettelijke taken die de NAK uitvoert elkaar 'bijten'. Verder hebben we geen aanleiding te veronderstellen dat uitvoering van de werkzaamheden die in het verlengde van de wettelijke taken liggen de uitvoering van de wettelijke taken hindert of verdringt. Deze werkzaamheden dragen bij aan de doelstelling van de NAK: de bevordering van de voortbrenging en het gebruik van betrouwbaar materiaal, alsmede van de verbetering van teeltmateriaal'. Daarnaast is relevant op te merken dat er verschillende checks zijn ingebouwd om te voorkomen dat de wettelijke taken in het gedrang komen, namelijk het toezicht hierop door het bestuur van de NAK en het toezicht hierop door het ministerie van EZ en de NVWA.

5.1.2. Aanbevelingen doeltreffendheid

Uit de evaluatie volgen ten aanzien van doeltreffendheid ook een aantal uitdagingen en kansen. Hierna lichten we ze toe.

11. De NAK heeft voor veldkeuringen risicogericht keuren ingesteld, onderzoekt de effecten van dit risicogericht keuren en stelt de aanpak daarvan bij op grond van de resultaten. Zo wordt thans ingezet op het extensiveren van toezicht in gevallen er minder risico's zijn (minder controle bij minder risico's) in plaats van het intensiveren van het toezicht in het geval er meer risico's zijn. Uit de plannen van de NAK blijkt dat op dit punt nog doorontwikkeling kan plaatsvinden. We geven hierbij de suggestie dat de NAK mogelijk ook kan leren van de wijze waarop andere toezichthouders (in Nederland) risicogericht toezicht toepassen en hebben geïmplementeerd. Op dat punt is namelijk veel in beweging bij veel toezichthouders.
12. Het is een goede ontwikkeling dat er in de toekomst gewerkt gaat worden met clusters van keurmeesters die tezamen toezien op een cluster bedrijven in een bepaalde regio. Tegelijkertijd constateren we - gegeven de relatief langdurige koppeling die er soms is tussen keurmeester en te keuren bedrijf - dat het rouleren van keurmeesters een punt is waar de NAK aandacht zal moeten blijven besteden. Min of meer hetzelfde geldt voor het blijven borgen van de uniformiteit van keuringen. Dit ziet de NAK als een blijvend en belangrijk aandachtspunt, aangezien het ruimte biedt voor interpretatieverschillen (als gevolg van het gegeven dat het gaat om mensenwerk en om het beoordelen van een natuurlijk product).
13. We constateren tot slot dat de NAK de komende jaren uitdagingen heeft en ziet op verschillende vlakken (risicogebaseerd toezicht, data-analyse, DNA-onderzoek, digitalisering van werkprocessen et cetera). Daarbij is het van belang dat kennis aanwezig is en blijft om deze uitdagingen het hoofd te kunnen bieden. Deze kennis kan op verschillende niveaus binnen de organisatie worden geborgd: in de uitvoering, op managementniveau (staf) en op bestuursniveau. We constateren dat deze kennis momenteel niet automatisch in het bestuur vertegenwoordigd is, omdat bestuursleden worden benoemd door organisaties in de sector. De NAK heeft daarmee geen directe invloed op de competenties van de bestuursleden en op de complementariteit van de competenties van de individuele bestuursleden. Dit hoeft geen probleem te zijn op het moment dat de kennis voldoende is geborgd op andere niveaus in de organisatie. Wel geven we de NAK ter overweging mee om een bewuste afweging te maken over de wenselijkheid van specifieke kennis in het bestuur in aanvulling op de praktijkkennis die reeds sterk aanwezig is.
14. Hiervoor concluderen we dat de onafhankelijkheid op bestuursniveau is geborgd en dat deze in de evaluatieperiode niet in het geding is geweest. Wel is het voorgekomen dat vragen worden gesteld over

de vertegenwoordiging van de sector in het bestuur. Mede in dat licht blijft het belangrijk om alert te zijn op de (gepercipieerde) onafhankelijkheid van de NAK op bestuursniveau.

5.2. Doelmatigheid

5.2.1. Conclusie doelmatigheid

Wij vinden het aannemelijk dat de NAK zijn wettelijke taken doelmatig uitvoert. Wij baseren ons oordeel op de volgende deelconclusies.

15. Op het gebied van doelmatigheid is de afgelopen periode duidelijke winst behaald. NAK heeft innovaties doorgevoerd waarmee besparingen zijn gerealiseerd, waarvan de overstap naar de PCR-methode (voor de virustoets), het in gebruik nemen van een nieuwe AM-spoelmachine en het bemonsteren van percelen op AM met een quad voorbeelden zijn. Bij de pootgoedkeuringen zijn de tarieven in de jaren 2013 – 2016 niet verhoogd. Een aantal deeltarieven is bovendien verlaagd met ongeveer 25%. De sector is in het algemeen van mening dat de NAK de tarieven laag weet te houden (ter vergelijking worden de tarieven van de NVWA genoemd) en tevreden over de kosten van het toezicht in relatie tot wat het toezicht hen oplevert. Het ministerie van EZ volgt de tariefontwikkeling kritisch en in de evaluatieperiode hebben op dit punt geen (grote) discussies hierover plaatsgevonden.
16. Het combineren van kwaliteitsinspecties en fytosanitaire inspecties heeft duidelijke synergievoordelen: de NAK kan het toezicht efficiënter uitvoeren en het bedrijfsleven wordt geconfronteerd met lagere toezichtslasten.
17. De NAK werkt continu aan procesoptimalisatie en heeft verschillende voorzieningen getroffen om doelmatig te werken. Voorbeelden daarvan zijn het werken met een flexibele schil van arbeidskrachten (om seizoenschommelingen op te vangen) en het equiperen van keurmeesters met tablets. Doelmatigheidswinst is gerealiseerd door bijvoorbeeld de combitest (meerdere onderzoeken met één monster), digitalisering van werkprocessen, de overstap naar de PCR-methode en de ingebruikname van een nieuwe AM-spoelmachine. Daarnaast heeft de NAK op verschillende vlakken contact of wordt op onderdelen samengewerkt met diverse (kennis) partners, waaronder de andere keuringsdiensten.

5.2.2. Aanbevelingen doelmatigheid

Uit de evaluatie volgen ten aanzien van de doelmatigheid van het functioneren van de NAK ook een aantal uitdagingen en kansen. Hierna lichten we ze toe.

18. Op het gebied van digitalisering zijn de afgelopen jaren al diverse verbeteringen gerealiseerd, maar tegelijkertijd is digitalisering een onderwerp waarop ook de komende jaren naar onze verwachting met de reeds ingezette koers nog veel winst te realiseren zal zijn. Ook de NAK zelf noemt de reeds ingezette planmatige vernieuwing van de IT als een belangrijk onderdeel van de strategie en daarbinnen - als eerste - de volledige digitalisering van het gehele AM-proces. Bij dit laatste is de NAK overigens wel afhankelijk van aanpassingen in de ICT-infrastructuur van het ministerie van EZ en de NVWA.
19. Combittesten, de PCR-apparatuur en de AM-spoelmachine zijn voorbeelden van nieuwe technieken die de NAK de afgelopen jaren heeft ingezet en die hebben bijgedragen aan doelmatigheid. Technologische ontwikkelingen zullen zich ook de komende jaren blijven voordoen en het is de uitdaging voor de NAK, alsmede voor andere keuringsdiensten, om daar tijdig gebruik van te maken om daarmee de kosten-

batenverhouding van keuringen steeds verder te verbeteren. Doelmatigheidsverbetering en de inzet van andere technieken vraagt overigens ook medewerking van de sector, bijvoorbeeld door het tijdig aanvragen van een veldkeuring zodat de NAK een tijdsperiode heeft waarin de keuring uitgevoerd kan worden. Zo kan de NAK bijvoorbeeld rekening houden met weersomstandigheden.

20. Parallel aan de evaluatie van de NAK zijn ook de drie andere plantaardige keuringsdiensten geëvalueerd (de BKD, het KCB en Naktuinbouw). We constateren dat de keuringsdiensten uitdagingen te wachten staan die in veel gevallen soortgelijk zijn. Bijvoorbeeld de uitdaging om technologische ontwikkelingen zoals DNA-onderzoek en inzet van drones te benutten, de uitdaging om de werkprocessen te digitaliseren, de uitdaging om de uitstroom van medewerkers (die met pensioen gaan) op te vangen, de uitdaging om keurmeesters te rouleren, de uitdaging om risicogericht toezicht verder vorm te geven en te optimaliseren, et cetera). Om die redenen zal het delen van kennis en ervaringen tussen de keuringsdiensten in de toekomst onverminderd van belang zijn. Wij geven de keuringsdiensten als suggestie mee te bezien of een gezamenlijk, structureel beraad van meerwaarde is, bijvoorbeeld naar analogie van het Markttoezichthoudersberaad waarin de Nederlandse markttoezichthouders kennis delen op voor hen belangrijke gezamenlijke onderwerpen.

5.3. Reflectie op het onderzoek

Bij aanvang van het onderzoek hebben we moeten constateren dat een objectieve meetlat om het functioneren van de plantaardige keuringsdiensten mee te beoordelen ontbreekt (zie paragraaf 1.3). Dit heeft als consequentie gehad dat we in de conclusies niet verder hebben kunnen gaan dan te beoordelen of het *aannemelijk* is dat de keuringsdiensten doeltreffend en doelmatig functioneren. We bevelen het ministerie van EZ en de keuringsdiensten aan om na te denken over hoe de meetlat eruit kan zien, zodat in een volgende evaluatie een meer precies oordeel kan worden gegeven over de doeltreffendheid en doelmatigheid van het functioneren van de keuringsdiensten. We bevelen ook aan om de afspraken hierover vast te leggen in een (geactualiseerd) aansturingsprotocol.

Bijlage I: Feitenoverzicht

Personeel

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Aantal fte in vaste dienst	211	198	199	199	198	202	202
Aantal medewerkers in tijdelijke dienst	270 (56 fte)	269 (59 fte)	272 (60 fte)	191 (44 fte)	169 (45 fte)	199 (45 fte)	186 (43 fte)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Ziekteverzuim	3,3%	3,7%	4,2%	2,7%	2,3 %	2,6%	3,0%

Financiën

Aantal x1.000	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016*
Veldkeuring	€ 2.830	€ 2.778	€ 3.057	€ 3.039	€ 3.035	€ 3.103	€ 3.102
Monsteronderzoek	€ 8.646	€ 8.293	€ 8.795	€ 8.824	€ 9.684	€ 8.814	€ 8.880
Certificering	€ 6.518	€ 7.754	€ 6.978	€ 7.370	€ 7.994	€ 6.856	€ 7.124
Totaal keuringswerk	€ 17.994	€ 18.825	€ 18.830	€ 19.233	€ 20.713	€ 18.773	€ 19.106
Opbrengsten proefbedrijf	€ 726	€ 164	€ 566	€ 511	€ 454	€ 495	€ 366
Opbrengsten dienstverlening (incl. wzh. NVWA, PA, etc.)	€ 2.867	€ 2.162	€ 2.086	€ 1.723	€ 1.901	€ 1.999	€ 1.693
Restitutie 2016, resp. 2015 resp. 2014**	-	-	-	-	- € 2.800	- € 1.000	- € 700
Totale opbrengsten stichting NAK	€ 21.587	€ 21.151	€ 21.482	€ 21.467	€ 20.268	€ 20.267	€ 20.465
Totale opbrengsten NAK Services	n.v.t.	€236 (gedeeltelijk boekjaar)	€ 1.239	€ 1.178	€ 1.278	€ 1.411	€ 1.329

* De cijfers over 2016 zijn gebaseerd op de prognose 2016 zoals gepresenteerd door de NAK tijdens de telersvergadering 2017 in Espel en aangevuld met concept-jaarcijfers 2016.

** Eind 2014 besloot het bestuur het eigen vermogen van de NAK af te bouwen. In 2014 vond hiertoe de eerste restitutieplaats van € 2.800.000 ten laste van de jaarrekening 2014. Eind 2015 heeft het bestuur besloten tot het tweede deel van de restitutie van € 1.000.000 ten laste van de jaarrekening 2015. In 2016 is het laatste deel van de restitutie van € 700.000 uitgekeerd.

Aantal x1.000	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Directe inkoopkosten	€ 1.765	€ 1.949	€ 1.899	€ 1.807	€ 1.982	€ 2.249	€ 2.466
Personeelskosten	€ 17.226	€ 13.382	€ 13.136	€ 13.226	€ 13.562	€ 14.470	€ 14.359
Afschrijving materiële vaste activa	€ 1.303	€ 1.293	€ 1.258	€ 1.635	€ 1.050	€ 1.183	€ 1.129
Overige bedrijfslasten	€ 3.057	€ 3.133	€ 2.989	€ 2.759	€ 3.124	€ 2.974	€ 3.228
Totale lasten	€ 23.351	€ 19.757	€ 19.282	€ 19.427	€ 19.718	€ 20.876	€ 21.182

Tariefontwikkeling van keuringen

Tariefontwikkeling in %	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Tariefontwikkeling Pootgoedkeuring	+2,5%	+2,0%	Niet verhoogd	Niet verhoogd	Niet verhoogd	Niet verhoogd
Structurele besparing (a.g.v. Tariefverlaging)			€ 0,4 mln./jr.	€ 0,3 mln./jr. = - 25% (certificering pootgoed)	€ 0,6 mln./jr. = - 25%* (nacontrole pootgoed)	
Tariefontwikkeling zaaizaadkeuring	+10%	+9,5%	Niet verhoogd	Niet verhoogd	+1,5%	+ 1,2%

* Jaarverslag 2015. Dit komt door doorontwikkeling van de PCR-toetsmethode.

Aantal geregistreerde bedrijven

Aantal geregistreerde bedrijven		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Aardappelen	Teelt	1.890	1.862	1.871	1.852	1.887	1.879	1.846
	Waarvan alleen ATR (vermeerdering eigen gebruik)	293	311	335	348	381	402	411
	Kwekers	160	161	156	161	160	158	149
	Bewerkers (voor derden)	291	284	241	246	241	249	188
	Handelaren (export)	49	54	51	52	51	52	50
Zaaizaad		1965	1739	2026	1951	1859	1813	1732

Inspecties en inspectieresultaten

Oogstjaar	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016**
Certificering pootaardappelen (in #tonnen) einde seizoen	1.060.000	957.122	1.060.116	1.082.603	1.054.385	1.116.474	n.n.b.
Aantal opdrachten partijkeuring*	84.644	88.578	90.174	92.702	91.708	89.671	96.371

* Elke opdracht is minimaal één keuring; gemiddeld 2 tot 3 keuringen per opdracht.

** Het jaar 2016 betreft voorlopige cijfers.

Overzicht keuring pootaardappelen	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Aangegeven	37.443	36.682	37.622	38.062	38.626	40.189	40.208
Aantal veldkeuringen	95.769	76.967	87.079	102.718	85.839	88.126	90.542
Goedgekeurd	35.596	35.636	36.020	37.228	38.109	39.077	39.134
Verlaagd	11.488	11.068	11.780	8.679	7.079	10.554	6.453
Afgekeurd	1.847	1.046	1.602	834	517	1.112	1.074
Verlagingspercentage	29,5 %	30 %	30,9 %	22,8 %	18,3 %	28,5 %	16,0 %
Afkeuringspercentage	4,6 %	2,8 %	3,9 %	2,2 %	1,3 %	3,1 %	2,7 %

Nacontrole	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Aantal hectare	32.420	29.840	31.344	31.061	31.909	33.957	33.591
Aantal percelen	19.661	17.747	19.560	19.028	19.298	20.319	20.642
Aantal monsters	17.074	15.308	16.211	15.845	16.286	17.809	17.801
Totaal aantal knollen	3.964.000	3.806.000	3.853.000	3.436.800	3.505.800	4.100.000	3.900.000
Verlagingspercentage	9,3 %	13,3 %	7,4 %	7,6 %	6,7 %	14,9 %	7,8 %

Overige onderzoeken	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Bruin- en ringrotonderzoek Totaal aantal monsters	23.950	22.800	23.800	24.345	22.372	22.665	23.527
Totaal aantal vondsten bruin- /ringrot (bedrijven)	1/6	4/16	0/10	0/3	0/0	0/0	4/0

AM-grondonderzoek	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014	2014-2015	2015-2016
Monsters	86.066	106.259	120.115	127.669	137.423	136.936
Hectare	38.258	45.317	49.203	50.627	54.162	53.824
Soortbepalingen	448	672	825	735	817	832

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Granen	4841	4573	5.078	5.252	4.795	4845	4424
Peulvruchten	91	98	110	104	120	136	90
Fijne landbouwzaden	386	350	838	1349	1153	335	228
Vlas	1495	1738	1.738	1387	1441	1814	1819
Overige gewassen	346	227	121	329	378	392	368
Grassen	13.126	10.860	14.449	12.870	12.334	13.005	12.530
Aantal Veldkeuringen	3.966	3.532	4.237	4.154	3.982	3.860	3.729
Aantal monsteronderzoeken	4.952	5.392	5.225	5.655	5.425	5.316	5.110

Verlaging en afkeuring prebasis- en basiszaad (in %).	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
	Verl./afk. %	Verl./afk. %	Verl./afk. %	Verl./afk. %	Verl./afk. %	Verl./afk. %	Verl./afk. %
Granen	29,9/2,9	29,2/0,3	22,3/0,7	27,8/2,6	14,0/1,9	16,7/1,3	14,7/4,2
Peulvruchten	0/0	32,2/0	49,3/0	36,3/0	10,1/32,8	8,0/0	0/0
Fijne landbouwzaden	0/6,9	0/10,1	0/0	0/0	0/0	7,0/0	4,0/0
Vlas	3,8/0,8	6,8/0	14,7/1,1	17,1/0	9,7/0	18,6/1,4	14,5/3,1
Overige gewassen	4,0/1,8	2,6/4,2	7,6/0	8,0/0	8,6/2,3	5,2/2,2	6,9/1,8
Grassen	8,3/1,3	4,4/0,9	6,1/0,2	2,6/0,5	11,1/0	15,9/0,9	7,6/0
Totaal verlaging/afkeuring prebasis- en basiszaad (alle gewassen)	13,5/1,9	12,0/0,8	14,2/0,5	14,8/1,0	10,8/2,3	15,5/1,1	10,6/2,0

Exportinspecties	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Exportinspecties pootaardappelen	12.100	16.000	13.100	12.950	14.535	13.976	12.578
Exportinspecties consumptieaardappelen	4.200	7.600	4.200	3.660	5.541	5.038	4.958
Exportinspecties Zaaizaden	400	530	400	390	427	411	428

Surveywerkzaamheden (#aantal monsters)	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Bruinrot/ringrot tracering (aantal monsters)	x	x	1.650	1.575	194	233	1.195
Bruinrot/survey (aantal monsters)	x	x	1.550	1.870	1.575	1.573	1.586
Oppervlaktewater survey (aantal monsters)	x	x	2.051	1.323	1.371	1.340	1.302
Meloïdogyne, Chitwoodi en Fallax	x	x	210	210	210	210	205
Aardappelmoeheid	x	x	628	650	681	346	365
Pospiviroïden en Zuid- Amerikaanse virussen	x	x	1.905	1.891	1.825	1.391	1.512

Klachten Awb

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Schriftelijke klachten (H9 AWB)	6	15	6	4	6	9	2
Ongegrond	5	11	3	1	4	3	1
Deels (on)gegrond	0	2	3	2	0	1	0
Geground	1	2	0	1	2	4	1
Doorgestuurd NVWA	-	-	-	-	-	1	-
Bezwaar	18	10	5	5	3	5	6*
Ongegrond	16	7	5	3	1	1	0
Deels (on)gegrond	0	2	0	2	1	2	4
Geground	2	1	0	0	1	2	0
Doorgestuurd NVWA	-	-	-	-	-	-	2
Beroep	1	2	2	2	1	0	0
Ongegrond	1	2	2	2	1	0	0

*Waarvan 2 op grond van artikel 6:15 Awb doorgestuurd naar de NVWA.

** Betreft soms dezelfde zaken die doorlopen over de jaren heen. Zo is er bijvoorbeeld in 2013 nog een zaak uit 2011.

Expertises en klachten van eindgebruikers over product dat is geleverd met het keurmerk van de NAK

Partijkeuring Seizoen	Totaal expertises	Ongegrond	Geground	Geground verwijtbaar*	Geground niet verwijtbaar	Klachten* *
2012-2013	56	12	44	28	16	-
2013-2014	56	13	43	40	3	-
2014-2015	80	26	54	50	4	-
2015-2016	87	17	70	65	5	34
2016-2017	38	9	29	28	1	8

*In de kolom "Geground verwijtbaar" zijn de aantallen genoemd waarbij sprake is van een kwaliteitsgebrek dat aan de leverancier verweten kan worden, omdat dit gebrek aanwezig was op moment van afleveren (bijvoorbeeld halve knollen). Niet verwijtbaar betekent dat het gebrek pas later naar voren is gekomen (bijvoorbeeld fusarium). Verwijtbaarheid heeft derhalve betrekking op de verwijtbaarheid naar de leverancier; de leverancier is verantwoordelijk voor hetgeen is afgeleverd. Tijdens de keuring voert de NAK een steekproefsgewijze controle uit, waarbij gebreken niet altijd blijken. Soms blijkt een gebrek pas als de ontvanger de gehele partij 'uitstort'. De constatering van een gebrek leidt een enkele keer tot de conclusie dat het geconstateerde gebrek zodanig is dat het idee ontstaat dat dit de NAK bij de keuring niet had kunnen zijn ontgaan. In dergelijke gevallen wordt dit door de leidinggevende opgenomen met de betreffende keurmeester om de mogelijke oorzaak op te sporen. Dit betreft volgens de NAK enkele gevallen (minder dan vijf) per seizoen.

** Voor 2015 was er nog geen afspraak om het aantal klachten te delen met de NAK.

Herinspecties

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Bezwaren tegen keuringsbeslissing (verzoek tot herinspectie)	63	50	66	33	36	65	78
Herinspecties	63	50	66	33	36	65	78
(Deels) geground	20	15	25	10	12	18	27
Ongegrond (keuringsbeslissing blijft in stand)	43	35	41	23	24	47	51

Herkeuring betreft een feitelijke herbeoordeling. Een vervolgstap kan zijn om bezwaar (en eventueel beroep) op grond van de Awb in te stellen, maar dit is ook mogelijk zonder eerst een herkeuring aan te vragen. Zie voor aantallen bezwaren en beroepen de eerdere tabel.

Notificaties (fyto)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Aantal ontvangen notificaties uit derde landen	42	17	16	14	21	11
Aantal doorgezet door NVWA naar de NAK voor onderzoek						3

Bijlage II: Overzicht gesprekspartners

Organisatie	Personen
Ministerie van Economische Zaken	Anita Conijn Marien Valstar Henk Schollaart
NVWA	Wim van der Sande Jack Wijnands
Nederlandse Aardappel Organisatie (NAO)	Dick Hylkema Jan Gottschall
Plantum	Niels Louwaars
LTO	Peter Berghuis
Vereniging voor de Aardappelverwerkende Industrie (VAVI)	Tom van der Meer
Nederlandse Akkerbouw Vakbond (NAV)	Teun de Jong
Voorzitter bestuur NAK	Pieter van Geel
NAK	Eric Casteleijn Arjan Kroon Ton Stolte Hans de Kroon Henk Dijkhof

Bijlage III: Documenten

Wetten en besluiten

- Kaderwet zelfstandige bestuursorganen
- Zaaizaad- en plantgoedwet 2005
- Besluit verhandeling teeltmateriaal
- Regeling verhandeling teeltmateriaal
- Plantenziektenwet
- Regeling tarieven plantenziektenwet
- Besluit mandaat, volmacht en machtiging keuringsdiensten 2013

Reglementen, statuten en tarieven

- Keuringsreglement 2016
- Informatiegids 2016
- Statuten van de NAK (27-11-2007)
- Huishoudelijke reglement van de NAK
- Directiestatuut NAK (13-09-2016)

Relatie de NAK - het ministerie van EZ en het (voormalige) ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

- Verslagen voor- en najaarsoverleggen tussen de NAK en het ministerie van EZ
- Brief van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit aan de NAK, betreffende 'Kaderwet zelfstandige bestuursorganen' (12-03-2010)
- Aansturings- en informatieprotocol Nederlandse Algemene Keuringsdienst voor zaaizaad en pootgoed van Landbouwgewassen (04-06-2004)
- Meerjarige overeenkomst plantenkeur (2007)
- Afspraken plantenkeur (2012)
- Meerjarig toezichtsprogramma 2016 – 2018

Jaarverslagen en jaarrekeningen

- Jaarverslagen van de NAK 2010 tot en met 2015
- Financiële verslagen / jaarrekeningen 2010 tot en met 2015
- Brieven goedkeuring jaarcijfers NAK van het ministerie van EZ, 2010 tot en met 2015

Interne en externe audits

- Beoordelingsrapporten van de Raad voor de Accreditatie 2010 tot en met 2016 (2016 voorlopig rapport)
  - Verklarende woordenlijst RvA
- Auditrapporten NVWA 2010 tot en met 2016
- Auditrapporten ISTA 2010, 2013 en 2016

Overig

- Meerjarenoverzicht keuring pootgaardappelen 2009-2015
- Strategie NAK 2015-2020
- Sheets en achtergrondinformatie Telersvergadering Espel (16-02-2017)
- Overzicht klachten en bezwarenafhandeling 2010 tot en met 2016

- Brief van het ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie aan de Voorzitter van de Tweede Kamer, betreffende 'Aanpassing van het fytosanitair exportstelsel' (13-07-2012)
- CBS (cijfers ziekteverzuim)
- Website van de NAK

Nassaulaan 1
2514 JS Den Haag

+31 (0)70 359 6955
info@kwinkgroep.nl
www.kwinkgroep.nl

KWINK
GROEP